

LAGUTSKOTTETS BETÄNKANDE 44/2010 rd

Regeringens proposition med förslag till översyn av förundersöknings- och tvångsmedelslagstiftningen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 16 november 2010 en proposition med förslag till översyn av förundersöknings- och tvångsmedelslagstiftningen (RP 222/2010 rd) till lagutskottet för beredning.

Lagmotionerna

I samband med propositionen har utskottet behandlat följande motioner:

- LM 36/2009 rd med förslag till lag om ändring av förundersökningslagen (Raimo Vistbacka /saf m.fl.) som remitterades till utskottet den 7 maj 2009 och
- LM 110/2010 rd med förslag till tvångsmedelslag (Ilkka Kantola /sd m.fl.) som remitterades till utskottet den 25 november 2010.

Utlåtanden

I enlighet med riksdagens beslut har grundlagsutskottet och förvaltningsutskottet lämnat utlåtanden i ärendet. Utlåtandena (GrUU 66/2010 rd och FvUU 50/2010 rd) återges efter betänkandet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Janne Kanerva, justitieministeriet
- äldre justitieombudsmannasekreterare Juha Haapamäki, riksdagens justitieombudsmans kansli

- överinspektör Marko Meriniemi, inrikesministeriet
- regeringssekreterare Jenni Herrala, försvarsministeriet
- konsultativ tjänsteman Jukka M. Kekkonen, finansministeriet
- kommunikationsråd Sanna Helopuro, kommunikationsministeriet
- regeringsråd Marko Viitanen, staben för Gränsbevakningsväsendet
- hovrättsrådet Sakari Laukkanen, Rovaniemen hovioikeus
- tingsdomare Jaana Helander, Helsingfors tingsrätt
- statsåklagare Mika Illman, Riksåklagarämbetet
- biträdande chef Tapio Nyrhilä, åklagarämbetet i Helsingfors
- tingsåklagare Kari Lamberg, åklagarämbetet i Egentliga Finland
- chef för juridiska enheten Paavo Siltanen, Brottspåföljdsmyndigheten
- forskare Heini Kainulainen, Rättspolitiska forskningsinstitutet
- polisöverdirektör Mikko Paatero och polisdirektör Robin Lardot, Polisstyrelsen
- biträdande chef Tero Kurenmaa, Centralkriminalpolisen
- biträdande chef Olli Kolstela, Skyddspolisen
- chef för våldsbrottsenheten, kriminalöverkommissarie Kari Tolvanen och kriminalöverinspektör Jouko Salo, polisinrättningen i Helsingfors

- tullöverinspektör Jussi Leppälä, Tullstyrelsen
- advokat Markku Fredman, Finlands Advokatförbund
- ordförande Yrjö Suhonen, Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry
- ledande offentligt rättsbiträde Liisa Vehmas, Julkiset Oikeusavustajat ry
- ordförande Sari Aho, Suomen Syyttäjähdistys ry
- tingsdomare Pekka Louhelainen, Finlands domareförening rf
- ombudsman Petra Kjällman, Brottsofferjourne
- professor Dan Frände
- professor Matti Kuusimäki
- professor Olli Mäenpää
- professor Matti Tolvanen.

Skriftligt utlåtande har lämnats av

- statsrådet
- högsta förvaltningsdomstolen

- Helsingfors hovrätt
- Uleåborgs tingsrätt
- Helsingfors förvaltningsdomstol
- dataombudsmannens byrå
- Polisrättningen i Norra Karelen
- Huvudstaben
- Kommunikationsverket
- Finlands Advokatförbund
- Huoma — Henkirikoksen uhrien läheiset ry
- Tietoliikenteen ja tietotekniikan keskusliitto FiCom ry.

Dessutom har Hörsselförbundet rf, Finlands CP-förbund och Finlands Dövas Förbund lämnat ett skriftligt ställningstagande till utskottet.

Samband med andra handlingar

I samband med denna proposition har utskottet behandlat RP 224/2010 rd.

PROPOSITIONEN OCH LAGMOTIONERNA

Propositionen

I denna proposition föreslår regeringen en ny förundersökningslag och en ny tvångsmedelslag. De ska ersätta de gällande förundersöknings- och tvångsmedelslagarna. Dessutom innehåller propositionen många förslag till närmast tekniska ändringar i anknytande lagstiftning. Propositionen hör samman med den proposition om en ny polislag som lämnas samtidigt.

Det är meningen att de nya lagarna ska innehålla mer exakta och heltäckande bestämmelser om myndigheternas befogenheter, med beaktande av dels skyddet för de grundläggande och mänskliga rättigheterna, dels vad som behövs med tanke på brottsbekämpningen. Vidare innebär förslaget att vissa förordningsbestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter ska tas in i de föreslagna lagarna.

(utesl.) åklagarens ställning ska enligt förslaget ändras när det gäller utredning av brott som polisen misstänks för. Åklagaren ska i dessa fall i princip vara undersökningsledare bara om det

misstänks att brottet begåtts i samband med tjänsteuppdrag. Målsägande och den misstänkte ska anses vara parter i förundersökningen, liksom även andra personer vilkas rättigheter, intressen eller skyldigheter kan påverkas av brottet och brottsutredningen. Bestämmelserna om jäv för förundersökningstjänstemän ska enligt förslaget ändras så att de huvudsakligen motsvarar förvaltningslagens jävsbestämmelser.

Den nya förundersökningslagen avses innehålla bestämmelser om underrättelse om att förundersökning inleds, och de ska under vissa förutsättningar gälla underrättelse till chefen för en tjänsteman som misstänks för brott. I den nya lagen föreslås också bestämmelser om förundersökningsmyndigheternas geografiska behörighet, uppskjutande av förundersökningsåtgärder och avbrytande av förundersökning.

De nya bestämmelserna om principerna för förundersökning ligger i stort sett i linje med den gällande lagen. Den nya förundersökningslagen avses dock innehålla bestämmelser om den miss-

tänktes rätt att låta bli att medverka till utredningen av det brott som han eller hon är misstänkt för, om proportionalitetsprincipen och om förordnande av en intressebevakare för barn. Dessutom ändras och kompletteras bestämmelserna om rätten att anlita biträde vid förundersökning och om vilket språk som ska användas vid förundersökning.

Förundersökningsmyndigheterna och allmänna åklagaren ska i ärenden vars art eller omfattning kräver det ha ett nära samarbete. Förundersökningsmyndigheten ska underrätta åklagaren om omständigheter som hänför sig till förundersökningen och förundersökningsåtgärderna och om hur undersökningen framskrider i övrigt. Åklagaren ska efter behov medverka i förundersökningen för att säkerställa att ärendet utreds tillräckligt.

Syftet med flera av förhørsbestämmelserna i den nya förundersökningslagen är att förbättra den förhördes, särskilt målsägandens, ställning. Detta gäller bland annat diskretionssynpunkter och stöd till parter. Ljud- och bandupptagningar av förhöret ska kunna ersätta alternativet med ett förhörsvittne. Även i övrigt framhävs betydelsen av förhörsupptagningar i syfte att öka användningen av sådana. Förfarandet med avslutande utsaga är viktigt för parternas rättssäkerhet och med avseende på tillräcklig utredning och smidig behandling. Därför föreslås nu närmare bestämmelser såväl om förutsättningarna för ett sådant förfarande som om föremålet för det.

Förslaget innebär också klarare beslutsprocesser vid förundersökning eftersom den nya förundersökningslagen avses innehålla bestämmelser om skriftliga förundersökningsbeslut, som ska fattas när förundersökningen inte görs eller läggs ned, när ärendet inte överlämnas till allmänna åklagaren för prövning samt också i andra fall där beslutet kan påverka en parts rättigheter, intressen eller skyldigheter. Om undersökningsledaren beslutar att en person i ett enskilt fall inte kan vara biträde vid förundersökningen ska detta beslut kunna föras till domstol. Dessutom avses den nya förundersökningslagen

innehålla mer detaljerade bestämmelser om informering om förundersökningen.

De allmänna bestämmelserna i den nya tvångsmedelslagen gäller vissa av de viktigaste principerna som ska tillämpas i samband med användning av tvångsmedel (proportionalitetsprincipen, principen om minsta olägenhet och finkänslighetsprincipen). Bestämmelserna om gripande, anhållande och häktning kommer huvudsakligen att kvarstå oförändrade, medan bestämmelserna om domstolsförfarande i samband med häktningsärenden blir ett eget kapitel, samtidigt som de bestämmelserna kompletteras och preciseras.

I de fall där den som begärts häktad inte behöver ges tillfälle att bli hörd om häktningsyrkandet ska dock ett befullmäktigat biträde som man känner till ges tillfälle att höras. I lagen föreslås också en bestämmelse om att en laglig företrädare och en företrädare för socialmyndigheterna ska höras när den som begärts häktad inte har fyllt 18 år. Möjligheten att anföra klagan över häktningsbeslut kommer att utökas. Enligt den nya tvångsmedelslagen ska en anhållningsberättigad tjänsteman få anföra klagan över det beslut som ett häktningsyrkande avslagits genom och över det beslut genom vilket det bestämts att den häktade ska frigges. Den häktade får anföra klagan över häktningsbeslut eller beslut om fortsatt häktning, men dessutom också om tiden för väckande av åtal.

En person som är misstänkt för ett brott och som berövats sin frihet ska garanteras bättre rättssäkerhet i den nya tvångsmedelslagen genom ett separat kapitel med kompletterade bestämmelser om begränsning av kontakter. En häktad ska kunna föra begränsningen av kontakterna till domstol som ett separat ärende.

En strävan med förslaget är att öka användningen av reseförbud som ett alternativ till frihetsberövande. Som en ny grund för utfärdande av reseförbud föreslås att det finns anledning att misstänka att den som är misstänkt för brott försvårar utredningen av saken genom att undanröja, förstöra, ändra eller gömma bevis eller påverka ett vittne, en målsägande, en sakkunnig eller sin medgärningsman. I den gällande tvångsme-

delslagen är detta bara en grund för anhållande eller häktning. När domstolen avgör målet får den meddela en svarande som är på fri fot och som döms till ovillkorligt fängelsestraff reseförbud också på yrkande av den målsägande som yrkat på straff för svaranden.

Skingringsförbudet i den gällande tvångsmedelslagen ska enligt förslaget frångås, och då kvarstår kvarstad som den enda säkringsåtgärden enligt tvångsmedelslagen. Samtidigt utvidgas emellertid dess tillämpningsområde när det ska bli möjligt att belägga egendom med kvarstad också för att säkerställa betalningen av gottgörelse som grundar sig på brott. Rättssäkerheten för den som är föremål för kvarstad kommer att förbättras, eftersom det föreslås att denne också under gällande kvarstad ska kunna kräva att domstolen ska besluta om den ska bestå.

Bestämmelserna om beslag i den nya tvångsmedelslagen kommer huvudsakligen att var som i den gällande lagen, men beslag av handlingar ska i så stor utsträckning som möjligt ersättas med kopiering av handlingar, och därför behöver lagstiftningen kompletteras. I lagen föreslås också bestämmelser om exempelvis beslagtagande på nytt och kopiering på nytt. Också behandlingen av frågan om bättre rätt till det beslagtagna ska regleras närmare än för närvarande. Vidare innehåller den föreslagna nya tvångsmedelslagen bestämmelser om åtgärder i stället för beslag, dvs. att föremål förstörs, tas i bruk för staten eller säljs.

Den nya tvångsmedelslagens bestämmelser om genomsökning kommer att innehålla betydande ändringar i förhållande till gällande lag. Avsikten är att ha strängare krav för genomsökning, särskilt när genomsökningen gäller objekt där man kan anta att det finns sekretessbelagd information eller information som får hemlighållas. I fråga om hus som används för boende ska deras ställning som genomsökningsobjekt accentueras ytterligare.

Genomsökningen av platser ska indelas i allmän husrannsakan, särskild husrannsakan (det finns anledning att anta att genomsökningen kommer att omfatta sekretessbelagd information eller information som får hemlighållas) och

platsgenomsökning. Bestämmelserna om närvaro och förfarande vid genomsökning ska preciseras och kompletteras. Innan särskild husrannsakan förrättas ska det utses ett sakkunnigt genomsökningsombud, som ska se till att beslag och kopiering av handlingar inte gäller sekretessbelagd information eller information som får hemlighållas. I regel är det domstolen som ska besluta om särskild husrannsakan och förordnande av ett genomsökningsombud. De nya bestämmelserna om genomsökning ska också innefatta en ny typ av genomsökning, dvs. genomsökning av utrustning. Det gäller då genomsökning av ett sådant informationsinnehåll i datorer, teleterminalutrustning och andra motsvarande tekniska utrustningar eller informationssystem som finns i utrustningen när genomsökningen utförs. Vissa preciseringar föreslås också i bestämmelserna om genomsökning av personer.

Hemliga tvångsmedel enligt den nya tvångsmedelslagen ska vara teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teleövervakning, inhämtande av basstationsuppgifter, systematisk observation, förtäckt inhämtande av information, teknisk observation (teknisk avlyssning, optisk observation, teknisk spårning och teknisk observation av utrustning, inhämtande av identifieringsuppgifter för teleadress eller teleterminalutrustning, täckoperationer, bevisprovokation genom köp, användning av informationskällor och kontrollerade leveranser. En del av metoderna är nya. I fråga om de hemliga tvångsmedel som redan nu används föreslås ändringar som gäller definitioner och användningsförutsättningar.

De föreslagna bestämmelserna om täckoperationer är mer ingående än i gällande lag. Utgångspunkten är att en polisman som företar en täckoperation inte ska få begå brott eller ta initiativ till ett brott. Polismannen ska ändå kunna undgå straffansvar trots en ringa förseelse i uppdraget. En polisman som utför ett täckoperationsuppdrag i samband med deltagande i en kriminell sammanslutnings verksamhet ska kunna påverka verksamheten exempelvis genom att skaffa sammanslutningen ett transportmedel, men under mycket stränga villkor och i mycket

begränsad omfattning. Det krävs då att åtgärden genomförs också utan polismannens medverkan, att den inte orsakar viss fara eller skada och att den avsevärt främjar möjligheterna att uppnå syftet med täckoperationen. Också i sådana fall kan den medverkande polisen vara fri från straffansvar.

Det är domstolen som avgör om de brott som utreds är sådana att täckoperationer kan användas för utredningen.

Bestämmelserna om underrättelse att hemliga tvångsmedel används blir mer exakta än för närvarande. När man överväger uppskjuten eller utebliven underrättelse exempelvis för att skydda de polismäns liv och hälsa som deltagit i täckoperationer ska man i bedömningen också beakta en parts rätt att på behörigt sätt försvara sig eller annars bevaka sin rätt i en rättegång. Förslaget innehåller också mer omfattande och precisa bestämmelser om användningen av överskottsinformation.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft tidigast cirka ett år efter det att de har antagits och blivit stadfästa.

Lagmotion LM 36/2009 rd

I lagmotionen föreslås det att förundersökningslagen (449/1987) får en ny 17 a § som föreskriver att en person som avses i 17 § 1 mom. ska ha rätt att få en skälig ersättning för növdän-

diga rese- och försörjningskostnader och ekonomisk förlust. Ersättningen ska ges ut enligt 5—7 § i lagen om bestridande av bevisningskostnader med statens medel (666/1972).

Lagmotion LM 110/2010 rd

Lagmotionen är en parallellmotion till proposition RP 222/2010 rd. I motionen föreslås 8 kap. 15 § i tvångsmedelslagen att domstolen ska besluta om allmän husrannsakan. I situationer enligt 2 mom. ska allmän åklagare besluta om särskild husrannsakan och förordna om ett genomsökningsombud. Enligt 3 mom. ska det vara en anhållningsberättigad tjänsteman som får besluta om allmän husrannsakan för att söka en person eller beslagta ett föremål som har kunnat följas upp eller spåras där gärningsmannen har tagits på bar gärning eller när genomsökning måste göras genast på grund av ett brådskande ärendet. I sådana fall ska en polisman ha rätt att besluta om platsgenomsökning och allmän husrannsakan. I 17 § ska inte 3 mom. om förbud mot överklagande och anförande av klagan inte ingå. Kapitlet föreslås få en ny 18 § som föreskriver att det ska kunna hänskjutas till domstolen att bestämma om ett beslut om genomsökningsombud en tjänsteman med rätt att anhålla har fattat har lagliga grunder. En tjänsteman med rätt att anhålla ska kunna anföras klagan över beslutet utan tidsgräns.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Översynen av förundersöknings- och tvångsmedelslagstiftningen

Tillsammans med propositionen om polislagstiftningen (RP 224/2010) är den föreslagna översynen av förundersöknings- och tvångsmedelslagstiftningen en genomgripande reform av stora mått och av stor betydelse.

Tack vare tidigare ändringar och tillägg kan den gällande förundersökningslagen (449/1987), tvångsmedelslagen (450/1987) och polislagen

(493/1995) ses som heltäckande plattformar som den nya lagstiftningen kan byggas upp på. Men det bör tilläggas att lagarna på grund av de många delreformerna, särskilt av bestämmelserna om hemliga tvångsmedel i tvångsmedelslagen och polisens rätt att inhämta information i polislagen, i viss mån är röriga och svåra att överblicka. Det har riksdagen och de högsta laglighetsövervakarna påpekat flera gånger.

I den nya förundersökningslagen och tvångsmedelslagen är ambitionen att reglera myndigheternas befogenheter mer exakt och heltäckan-

de än i de gällande lagarna med hänsyn till dels de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna, dels behovet att bekämpa brott. Målsägandens ställning förbättras t.ex. vid behandlingen av i synnerhet våldsbrott och andra liknande brott. Förundersökningsmyndigheten och åklagaren ska samarbeta mer och därmed kan behandlingen av mål effektiviseras och straffprocessen förkortas. Ambitionen har varit att skriva teknikneutralt och överlag i en modernare ton. Lagstrukturen har förtydligats och har fått en begripligare form för den som ska tillämpa lagarna.

Som helhet sett är lagstiftningen en avsevärd förbättring i jämförelse emd den gällande lagstiftningen. Den synpunkten företräder också förvaltningsutskottet och grundlagsutskottet i sina utlåtanden. Sammanfattningsvis finner utskottet propositionen nödvändig och rationell. Utskottet tillstyrker lagförslagen med följande synpunkter och ändringsförslag. Dessutom föreslår utskottet ett nytt lagförslag.

Lagutskottet har gjort en del ändringar i lagförslagen 1, 2, 14, 28 och 52 för att samordna terminologin med reformen av åklagarväsendet som riksdagen antog den 15 februari 2011 (RP 286/2010 rd — LaUB 34/2010 rd). I reformen slopas ordet allmän i allmän åklagare. Följaktligen måste ingresserna ändras. Utskottet motiverar inte ändringarna särskilt i detaljmotiven.

Ikraftträdande och verkställighet

Enligt propositionen ska lagarna träda i kraft tidigast omkring ett år efter att de har godkänts och stadfästs. Tidpunkten bör läggas fast med hänsyn till att reformen kräver en del omställningar vid myndigheterna och att de dokumentmallar som används vid förundersökning och användning av tvångsmedel ses över. Det behövs också tillräckligt med tid för att ordna kuser för myndigheterna och för en rad andra åtgärder för verkställigheten.

Det framgår av propositionen att det är lämpligast att de ändringar i myndigheternas informationssystem och blanketter som reformen för med sig integreras i det så kallade VITJA-projektet för samordning av myndigheternas data-

system. Då är det angeläget att den nya lagstiftningen kan träda i kraft senast den 1 januari 2014 samtidigt med samordningen av datasystem inom ramen för VITJA.

Lagutskottet har i olika sammanhang understrukit vikten av att förbättra polisens informationssystem och att detta spelar en stor roll för lagstiftningsreformerna (till exempel LaUB 9/2010 rd — RP 94/2009 rd). Projektet VITJA är av betydelse i ett större perspektiv för att effektivisera polis- och åklagarverksamheten. Vidare är det angeläget att domstolarnas informationssystem för brottmål blir kompatibla med VITJA. Därmed kan hela rättskedjan bli effektivare. Följaktligen vill lagutskottet skynda på reformen av polisens informationssystem och anser det viktigt att finansieringen är ordnad.

Reformen av förundersöknings-, tvångsmedels- och polislagstiftningen är av stor betydelse för myndigheternas verksamhet och medborgarnas rättssäkerhet. Därför finns det all anledning att förbereda personal- och utbildningsbehoven nog. Reformen kommer sannolikt att generera ett utbildningsbehov bland förundersökningsmyndigheterna, åklagarna och domstolarna. Det måste avsättas tillräckligt med tid och ekonomiska resurser för att planera och genomföra utbildningen.

Åtgärder för att utveckla rättssäkerheten och övervakningssystemet

Viktiga frågor för en förbättring av lagstiftningen är rätten att använda hemliga tvångsmedel och polisens rätt att inhämta information inklusive rättssäkerhetsbestämmelser. Propositionen försöker förenhetliga regleringen för att den i så hög grad som möjligt ska grunda sig på 10 kap. i tvångsmedelslagen också vad gäller polisens metoder för att skaffa information. Regeringen föreslår nya befogenheter för tvångsmedel. Dessutom preciseras definitionerna på de befintliga tvångsmedlen och rätten att använda dem.

I sitt utlåtande hänvisar grundlagsutskottet till sina egna och lagutskottets ståndpunkter och påpekar att det bör utredas vilka effekter de hemliga tvångsmedlen har för den enskildes och samhällets säkerhet och bedömningen av behovet att

förbättra rättssäkerheten och övervakningssystemen. Med tiden har både den interna och den externa övervakningen av tvångsmedlen utvecklats mycket. Med de föreslagna nya hemliga tvångsmedlen kommer arbetsbelastningen inom den externa övervakningen att öka. Därför bör nya former av övervakning vid sidan av den externa övervägas på allvar. Lagutskottet anser att det finns anledning att utreda om det som komplement till övervakningssystemet bör inrättas ett expertorgan som utövar tillsyn över förundersökningsmyndigheterna och användningen av tvångsmedel. (Utskottets förslag till uttalande 1).

Beslut om hemliga tvångsmedel

Grundlagsutskottet framhåller att det enligt 10 kap. 31 § 1 mom. i förslaget till tvångsmedelslag är centralkriminalpolisen, skyddspolisen eller chefen för en polisinrättning som föreskrivs genom förordning av statsrådet som ska besluta om täckoperationer. Samma reglering föreslås ingå om bevisprovokation genom köp (35 § 1 mom.) och skyddande (48 § 1 mom.).

Grundlagsutskottet anser det inte vara lämpligt att reglera frågor av den här arten så här utan anser att beslutanderätten måste skriva sin i lag. Följaktligen måste bestämmelserna ändras så att det framgår av lagen vilken myndighet som är behörig. Det är ett villkor för att lagförslaget ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Grundlagsutskottet anser att det blir tydligare om bemyndigandet stryks i paragraferna. Lagutskottet förslår ändringar i enlighet med detta.

Med hänvisning till grundlagsutskottet anser lagutskottet att det bör utredas och övervägas om det är befogat att domstolen ges behörighet att bestämma om hemliga metoder för att inhämta information. (*Utskottets förslag till uttalande 2*)

Detaljmotivering

1. Förundersökningslagen

3 kap. Allmänna bestämmelser om hur förundersökning ska genomföras

8 §. *Brott som har begåtts utomlands.* Bestämmelserna i 1 mom. är helt nya. Förundersökningsmyndigheten får undersöka ett brott som misstänks ha begåtts utomlands, om finsk lag kan tillämpas på brottet med stöd av 1 kap. i strafflagen och om det av skäl som gäller förundersökningen och för att straffansvaret ska förverkligas är ändamålsenligt att förundersökningen görs i Finland.

Enligt motiven till paragrafen har åklagaren en viktig roll när det gäller att bedöma om man i Finland ska inleda förundersökning av ett brott som misstänks ha begåtts utomlands (s. 192). Det kan anses höra till samarbetskyldigheten enligt 5 kap. 3 § 1 mom. att inleda undersökning av brott av det här slaget. Den aspekten blir extra viktig i fall när det enligt 1 kap. 12 § i strafflagen krävs åtalsförordnande av riksåklagaren. Då innebär inte samarbete kring förundersökningen att förundersökningsmyndigheten måste kontakta Riksåklagarämbetet direkt. Trots att paragrafen i strafflagen gäller väckande av åtal spelar den också en roll för när förundersökning kan inledas. Det är inte rationellt att undersöka ett fall där det inte kommer att utfärdas något åtalsförordnande.

Av själva paragrafen framgår inte betydelsen av 1 kap. 12 § i strafflagen. För att förtydliga frågan anser utskottet att paragrafen föreskriver att åklagaren ska vara med och fatta beslutet. Åklagarens ståndpunkt är avgörande eftersom det för åtal i domstol krävs åtalsförordnande. Följaktligen föreslår utskottet att *den andra meningen* i 1 mom. kompletteras med ett tillägg om att det är åklagaren som i dessa fall beslutar att förundersökning ska inledas.

I den andra meningen i 1 mom. sägs det att särskilda bestämmelser om internationellt samarbete vid utredning av brott utfärdas genom lag. För den lagtekniska tydlighetens skull föreskär utskottet att meningen blir ett nytt 3 mom.

4 kap. Förundersökningsprinciperna och rättigheterna för dem som deltar i förundersökning

9 §. *En persons ställning vid förundersökning.* Enligt paragrafen ska en person så snabbt som möjligt underrättas om sin ställning vid förundersökningen när han eller hon blir föremål för förundersökningsåtgärder. Skyldigheten gäller också när det sker förändringar i ställningen.

Det kan ibland vara svårt att dra gränser och avgöra om en person är misstänkt eller vittne eller blir förhörd. Med tanke på sådana fall föreskriver 2 mom. att en person får bemötas som en person som ska förhöras om rollen är oklar. Utskottet påpekar att personen i sådana fall måste höras med försiktighet. I motiven säger regeringen att en person bör betraktas som misstänkt också vid svag misstanke om brott, eftersom personen då har rätt att låta bli att medverka till utredningen av brottet. Bestämmelser om detta ingår i 4 kap. 3 §. Rollen som misstänkt är förenad med flera andra rättigheter. Om en person i oklara fall inte behandlas som misstänkt och om personen trots allt blir misstänkt för brott när brottsmisstankarna stärks, kan hans eller hennes utsagor som vittne vara problematiska för utredningen och möjligheterna att tillgodose den misstänktes rättigheter. När den gällande förundersökningslagen stiftades ansåg lagutskottet att en utsaga av detta slag omfattas av ett förbud mot utnyttjande, det vill säga utsagan får inte upptas i förundersökningsprotokollet (LaUB 9/1986 rd).

Utskottet menar att personen bara ska förhöras som en som ska höras om det innan personens ställning är klarlagd är nödvändigt för en fråga som ska utredas i förundersökningen (1 kap. 2 §). Då brukar det finnas något brådskande skäl som beror på brottsundersökningen. Grundregeln är att förhöret ska skjutas upp tills det är klart i vilken egenskap personen är involverad för att hans eller hennes rättigheter ska kunna garanteras vid förundersökningen.

12 §. *Handläggningsspråket vid förundersökning.* Paragrafen föreskriver om handläggningsspråket vid förundersökning. Utskottet noterar att tolkning för personer med hörsel- eller tal-

skada bara regleras i 4 mom. som gäller andra än finsk-, svensk- och samiskspråkiga. I 2 mom. regleras också rätten att använda finska eller svenska. Principen bör dock vara att de språkliga rättigheterna tillgodoses enligt bestämmelserna och för personer med hörselskada eller tal-skada. Följaktligen föreslår utskottet att den sista meningen i 4 mom. blir ett nytt 5 mom. och att det gäller de fall som både 2 och 4 mom. avser. Också i dessa fall gäller det tolkning på statens bekostnad. Rätten att använda samiska vid förundersökning regleras i samisk språklag (1086/2003).

Lagen har inga bestämmelser om rätt att anlita ojävig tolk. Som regeringen säger bör man i den mån det är möjligt vid förundersökning anlita en person som tolk som inte står i ett sådant förhållande till frågan eller parten att hans eller hennes opartiskhet äventyras i så hög grad att utredningen av ärendet eller partens rättigheter äventyras. Det är dessutom viktigt att anlita tolkning av hög kvalitet, framhåller utskottet. Den 20 oktober 2010 antogs Europeaparlamentets och rådets direktiv 2010/64/EU om rätt till tolkning och översättning vid straffrättsliga förfaranden. Det gäller också personer med hörselnedsättning eller talsvårigheter. När direktivet sätts i kraft kommer det att kontrolleras att vår lagstiftning motsvarar kraven där.

Vidare vill utskottet lyfta fram teckenspråk. Det är möjligt att tanken har varit att teckenspråk ska ingå i "använda det språk de förstår och kan tala tillräckligt bra" i 4 mom. Utskottet anser det dock befogat att lägga till en särskild bestämmelse om teckenspråkigas rätt att använda teckenspråk vid förundersökning.

13 §. *Översättning av handlingar.* Enligt 1 mom. ska handlingar eller delar av handlingar som ingår i förundersökningsmaterialet och är väsentliga med tanke på ärendet översättas till det språk som avses i 12 § och som en part använder, om översättning behövs trots tolkning för att bevaka partens rättigheter. Detta gäller alla de språk som enligt 12 § får användas vid förundersökning, inklusive teckenspråk. Utskot-

tet föreslår en särskild bestämmelse om teckenspråk i 12 §.

15 §. Partsoffentlighet vid förundersökning. Enligt 1 mom. i paragrafen har en part, efter att förundersökningen har inletts, rätt att få del av omständigheter som har föranlett förundersökningen och har kommit fram vid den. Enligt 2 mom. får rätten inskränkas bara om undersökningen försvåras av att uppgifter ges ut.

Bestämmelsen är tydligare utformad än den gällande lagen eftersom den fastställer att rätten att få information gäller tiden efter att förundersökning har inletts och även de omständigheter som har lett till förundersökning.

Över ett avslag ska det upprättas ett skriftligt förundersökningsbeslut enligt 11 kap. 1 § 1 mom. om någon omständighet inte ges ut till parten och om det är ett fall som avses i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999). Klagan över beslutet kan lämnas in till den chef som fattat beslutet eller till laglighetsövervakaren. Alternativ kan ärendet föreläggas åklagaren. Rättsmedlen i samband med beslutet om förundersökning behandlas i samband med 11 kap. 1 §. Beslutet av myndigheten får överklagas genom besvär till förvaltningsdomstolen om lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet tillämpas på fallet.

5 kap. Förundersökningssamarbete mellan förundersökningsmyndigheter och åklagare

1 §. Underrättelse till åklagaren. Paragrafen reglerar förundersökningsmyndighetens skyldighet att underrätta åklagaren om ett ärende som har kommit in för undersökning.

Enligt den andra meningen i 1 mom. ska förundersökningsmyndigheten och åklagarmyndigheten tillsammans utifrån sina befogenheter besluta vilka brott som omfattas av underrättelseskyldigheten. Genom gemensamt beslutsfattande kan man säkerställa att det, när det läggs fast vilka brott som ska underrättas, på ett objektivt sätt tas hänsyn till de aspekter på undersökning av brottet som hänför sig till förundersökningsmyndigheterna och åklagarmyndigheterna och deras resurser och uppgiftsbeskrivning, sågs det

i motiven. Den befogenhet som nämns i meningen avser den typ av allmänna befogenheter att meddela anvisningar och föreskrifter som kan härledas ur lag.

Syftet med den ändrade avgränsningen av brott som omfattas av skyldigheten att underrätta är att understryka att man genom anvisningar kan samordna praxis i hela riket genom att närmare lägga fast vilka brott åklagaren ska underrättas om, sägs det vidare i propositionen. Riksåklagarämbetet (RÅ:2008:2) och inrikesministeriet (SM-2008-01595/Ri-2) har meddelat samordnade anvisningar om vilka brottmål som åklagaren ska underrättas om. Riksåklagarämbetets anvisning gäller tills vidare och inrikesministeriets anvisning gäller 1.5.2008—30.4.2013.

De rikstäckande anvisningarna medverkar till samordnad praxis i hela landet, påpekar utskottet. Där kan aspekter av betydelse för underrättelsen behandlas mer ingående i lagparagraferna. Rikstäckande anvisningar från förundersökningsmyndigheten och åklagarämbetet har företrädre framför lokala överenskommelser. Det måste dock gå att ta hänsyn till att det i de lokala förhållandena kan finnas något som antingen kortvarigt eller långsiktigt måste beaktas vid underrättelse om vissa typer av brott.

Det sätt och den ordning som sakerna läggs fram på måste förtydligas lagtekniskt sett. Utskottet föreslår därför att paragrafen omstruktureras så att de ärenden som måste underrättas för att de har samband med att åklagaren är undersökningsledare nämns först. Därefter bör de ärenden komma som underrättas på grund av gemensamt beslut eller på begäran av åklagaren. Utskottet föreslår dessutom att paragrafen skrivs i ett moment.

3 §. Samarbetskyldighet. Paragrafen reglerar samarbetet mellan förundersökningsmyndigheten och åklagaren. På det sätt som ärendets art och omfattning förutsätter ska förundersökningsmyndigheten underrätta åklagaren om omständigheter som hänför sig till förundersökning och hur förundersökningen framskrider i övrigt. Åklagaren ska i nödvändig omfattning delta i

förundersökningen. Dessutom är förundersökningsmyndigheten och åklagarämbetet skyldiga att förhandla om frågor kring samarbetet.

En av de viktigaste prioriteringarna i reformen är att förbättra samarbetet kring förundersökningar. Med effektivt samarbete kan hela straffprocessen förkortas avsevärt. Syftet med samarbetsskyldigheten är å ena sidan att förundersökningsmyndigheten vid behov ska få stöd av åklagaren för att kunna bedöma frågor som är beroende av prövning eller lämnar rum för tolkning, å andra sidan att åklagaren i nödvändig omfattning ska hållas à jour med förundersökningen och i förekommande fall utöva sina förundersökningsbefogenheter. Vid till exempel ekonomiska brott är det viktigt att undersökningsledaren och åklagaren tillsammans gör en bedömning av om förundersökningen ger tillräckligt underlag för åtalsprövning och centraliserad huvudförhandling. Betydelsen av samarbete kring förundersökning bör också framhållas bland annat vid undersökning av brott som begåtts utomlands. Också grundlagsutskottet framhåller i sitt utlåtande vikten av samarbete mellan polisen och åklagaren.

Samarbetet behövs också när förundersökningsmyndigheten har underrättat åklagaren om att förundersökning har inletts och när åklagaren har deltagit eller åtminstone getts möjlighet att delta i förundersökning av en aktuell fråga. Extra viktigt är det med samarbete när ett ärende inte kommer att hänskjutas till åklagare på grundval av 10 kap. 2 § 2 mom. Förundersökningen får inte avslutas utan att åklagaren får yttra sig om undersökningen är tillräckligt grundlig eller inte när åklagaren ursprungligen har underrättats om att förundersökning har inletts, understryker utskottet. Paragrafen bör preciseras i det hänseendet, anser utskottet och föreslår att det skrivs in en bestämmelse om detta efter den första meningen i 1 mom.

7 kap. Förhör

15 §. När lagliga företrädare för en omyndig ska kontaktas. Den lagliga företrädare för en omyndig som avses i 14 § 1 mom. och som har rätt att vara närvarande ska på förhand underrättas om

förhöret, och åtminstone en av dem ska ges tillfälle att närvara, enligt 1 mom.

I 14 § 1 mom. föreskrivs det att intressebevakaren eller någon annan laglig företrädare har rätt att vara närvarande om den som förhörs inte har fyllt 15 år. I 2 mom. sägs det att en laglig företrädare har rätt att vara närvarande när en omyndig som har fyllt 15 år förhörs. Enligt 1 mom. avses med laglig företrädare vårdnadshavare, intressebevakare eller någon annan laglig företrädare.

Tanken har varit att 15 § 1 mom. precis som den gällande lagen ska täcka in de fall som avses i 14 § 1 och 2 mom. Med hänvisningen till 14 § 1 mom. vill man undvika att behöva upprepa de lagliga företrädarna, alltså vårdnadshavare, intressebevakare eller någon annan laglig företrädare. Hänvisningen kan emellertid feltolkas som att 15 § 1 mom. bara avser fall enligt 14 § 1 mom.

För att undvika tolkningsproblem föreslår utskottet att 1 mom. får en hänvisning till 14 § 2 mom.

10 kap. Avslutande av förundersökning

1 §. Avslutande utsaga. Innan förundersökningen avslutas ska parterna ges tillfälle att till förundersökningsmyndigheten lämna in en avslutande utsaga som tar ställning till om förundersökningsmaterialet räcker till, bevisvärderingen, rättsfrågorna eller andra omständigheter som är viktiga för behandlingen. Detta under förutsättning att det inte med beaktande av ärendets art och omfattning, det obetydliga brottet eller andra liknande omständigheter är uppenbart onödigt att en utsaga begärs för åtalsprövning och domstolsbehandling.

Paragrafen har mer ingående bestämmelser än den gällande lagen om de viktigaste omständigheter som den avslutande utsagan ska gälla. Dessutom föreskriver paragrafen bland annat om specificering av begäran om utsaga, skyldighet att pröva hur viktig en utsaga är, undersökningsledarens beslutanderätt och skyldighet att höra åklagaren. De förbättrade bestämmelserna om avslutande utsaga är enligt utskottet ett viktigt sätt att göra straffprocessen smidigare och snabbare.

bare. De avslutande utsagorna är dessutom ett viktigt element i samarbetet mellan förundersökningsmyndigheten och åklagarämbetet i och med att det är åklagaren som ska se till att ett ärende undersöks tillräckligt omfattande vid förundersökningen och eftersom den avslutande utsagan också spelar en roll för åtalsprövning.

Det medverkar till att ärendet blir tillräckligt väl utrett och handläggningen snabbare när åklagaren kopplas till den avslutande utsagan i tillräckligt hög grad. Enligt 2 mom. ska åklagaren i förekommande fall höras om det är nödvändigt av begära avslutande utsaga och vad den i så fall ska innehålla. När förundersökningsmyndigheten överväger att begära en avslutande utsaga ska den som regel kontakta den allmänna åklagaren, enligt motiven till propositionen (s. 243). Begäran om avslutande utsaga bör dessutom beredas av förundersökningsmyndigheten och åklagaren i samarbete så att åklagaren kan medverka till att den läggs upp på ett sätt som är ändamålsenligt med tanke på förberedelserna inför huvudförhandlingen.

Lagutskottet uppfattar "vid behov" i 2 mom. så att åklagaren måste höras om en avslutande utsaga behövs och vad den i så fall ska innehålla, när man överväger att begära utsaga. Bestämmelsen bör dock förtydligas. Merparten av brotten är så kallade mängdbrott eller andra rutinarbete ärenden där avslutande utsaga inte övervägs. I och med att den avslutande utsagan spelar en viktig roll både för åtalsprövning och för domstolsbehandling måste åklagaren höras när avslutande utsaga övervägs, anser utskottet.

Lagen anger inte någon frist för avslutande utsaga och säger i övrigt ingenting om inom vilken tid den ska lämnas in. Det är å ena sidan viktigt att förfarandet inte gör att handläggningen blir onödigt långdragen. Å andra sidan krävs det att den som lämnar utsaga ska ha tillräckligt med tid på sig för att ärendet ska avancera i förundersökningen. Ärendena kan skilja sig mycket från varandra och det är enligt utskottet inte rationellt sätta en fast frist eller någon under eller övre gräns för fristen. Trots det bör bestämmelsen preciseras i fråga om tiden för att lämna in avslutande utsaga.

I 5 kap. 3 mom. föreslår utskottet att förundersökningsmyndigheten ska vara skyldig att kontrollera att förundersökningen är tillräckligt väl utförd innan beslut om förundersökning fattas i ärenden som åklagaren har blivit underrättad om enligt 5 kap. 1 §. I princip är det möjligt att ärenden som åklagaren ursprungligen inte har underrättats om enligt 5 kap. 1 § kommer att omfattas av avslutande utsaga. Åklagaren kan då ha kopplats in när ärendet aktualiserats senare. Också i detta sammanhang bör det noteras att förundersökningen ska bara tillräckligt väl utförd.

Enligt propositionen ska förundersökningsmyndigheten efter att ha fått en avslutande utsaga ta ställning till om utsagan ger anledning att komplettera förundersökningen eller inte. Enligt utskottet är det viktigt att det inhämtas en bedömning av utsagan av åklagaren. Då kan åklagaren begära ytterligare utredningar med stöd av 5 kap. 2 § 1 mom. redan innan ärendet går vidare till åtalsprövning.

För tydlighetens skull bör paragrafen omstruktureras. I utskottets paragrafförslag föreskriver 1 mom. om skyldigheten att bereda parterna tillfälle att lämna avslutande utsaga. I 2 mom. ingår bestämmelser om specificering av begäran om avslutande utsaga, tiden för att lämna in utsaga och förundersökningsmyndighetens befogenhet att överväga komplettering av förundersökningen. I 3 mom. ingår bestämmelser om att undersökningsledaren har rätt att besluta att avslutande utsaga ska begäras och åklagaren höras.

11 kap. Särskilda bestämmelser

1 §. Förundersökningsbeslut. Paragrafen föreskriver om förundersökningsbeslutet. Den är ny och finns inte i den gällande lagen. Utifrån motiven till propositionen (s. 69) är de nya bestämmelserna nödvändiga och de förbättrar parternas ställning. I och med att det krävs ett uttryckligt beslut och att beslutet delges parterna kan avgörandena hålla högre kvalitet eftersom den som fattar besluten måste ta hänsyn till att de ska vara juridiskt hållbara. När besluten motiveras finns det bättre förutsättningar för utomstående kontroll av besluten.

Regeringen föreslår ingen generell rätt att överklaga förundersökningsbeslut. Som regeringen säger finns det redan ibestämmelser om förundersökningsmyndighetens beslut och de tar hänsyn till regleringsbehovet i vissa fall, inklusive överklagande. Utskottets komplettering är tänkt att gälla de fall som inte är reglerade någon annanstans i lag. Förundersökning handlar om förberedelser inför åtalsprövning och rättegång och parterna kan därför senare åberopa omständigheter i förundersökningsbeslutet när målet kommer upp. Dessutom kan en part hänskjuta beslutsärendet till chefen för den som har fattat beslutet eller till laglighetsövervakaren genom klagan. Frågan också hänskjutas till åklagaren. Det måste också beaktas att det under förundersökningen fattas många beslut av den typ som avses här. Utskottet anser att de föreslagna bestämmelserna kan tillgodose behovet av rättssäkerhet för parterna. Med avseende på förundersökningsbeslutens art anser utskottet det inte vara nödvändigt med allmänna bestämmelser om rätten att överklaga.

Vidare framhåller utskottet att en part enligt 11 kap. 3 § har rätt att låta undersökningsledarens beslut om behörighet som biträde gå vidare till domstol. Detta gäller beslut där undersökningsledaren anser att ett biträde inte uppfyller behörighetsvillkoren.

3 §. *Behörighet som biträde.* Enligt 1 mom. får den som är advokat eller offentligt rättsbiträde eller någon annan som enligt 15 kap. 2 § 1 mom. i rättegångsbalken är behörig att vara rättegångsombud vara biträde för en part vid förundersökning. Den 25 februari 2011 antog riksdagen lagen om rättegångsbiträden med tillstånd (RP 318/2010 rd — LaUB 40/2010 rd). Hänvisningen måste därför ändras och gälla rättegångsbiträden med tillstånd enligt den lagen. Dessutom behövs det en övergångsbestämmelse.

12 §. *Övergångsbestämmelse. Ny.* Utskottet föreslår att lagen får en övergångsbestämmelse som reglerar vilka bestämmelser som ska tillämpas på förundersökningar som är aktuella när

denna lag träder i kraft. Utskottet föreslår därför *ett nytt 1 mom.*

Dessutom föreslår utskottet att *ett nytt 2 mom.* läggs till som övergångsbestämmelse enligt vad som sägs under 3 §.

2. Tvångsmedelslagen

2 kap. Gripande, anhållande och häktning

5 §. *Förutsättningar för anhållande.* Enligt 4 punkten får den som på sannolika skäl är misstänkt för brott anhållas om han eller hon inte har stadigvarande bostad i Finland och det är sannolikt att han eller hon genom att lämna landet drar sig undan förundersökning, rättegång eller verkställighet av straff.

Enligt propositionen (s. 258) ska frihetsberövande av utlänningar bara tillgripas i vissa bestämda fall på grund av risken för att personen drar sig undan förundersökning, rättegång eller verkställighet av straff. En person får inte anhållas uteslutande på den grunden att han eller hon bor utomlands. Det måste läggas fram uppgifter om att det är sannolikt att personen försöker dra sig undan. Utöver att tillämpa principen om minsta olägenhet och proportionalitetsprincipen bör man också beakta möjligheten att i samarbete med myndigheterna i den misstänktes hemland försöka förmå den misstänkte att resa till Finland för att delta i en straffprocess eller för att avtjäna sitt straff. Då är det viktigt att konventionerna om internationell samverkan och andra instrument beaktas. Dessutom är det angeläget att brottsutredningen görs så snabbt som möjligt för att för att personen inte ska orsakas onödig olägenhet genom frihetsberövande eller på något annat sätt.

Utskottet anser bestämmelserna vara motiverade. Den gällande lagstiftningen hindrar visserligen inte att ärendet i förkommande fall handläggs mycket snabbt. Förundersöknings- och justitiemyndigheterna måste samarbeta intimt när en person utan stadigvarande bostad i Finland påträffas, framhåller utskottet. I sådana fall är det viktigt att brottet utreds så snabbt som möjligt. Utskottet vill påminna om möjligheten att tillämpa påskyndat förfarande.

9 §. *Anhållningsberättigade tjänstemän.* I den gällande tvångsmedelslagen har 1 kap. 6 § ändrats genom lag 1153/2010 som trädde i kraft den 1 januari 2010. Ändringen innebär att chefen för Ålands sjöbevakningsområde inte längre ingår i förteckningen över anhållningsberättigade tjänstemän. Ändringen måste beaktas i 2 kap. 9 § i den nya tvångsmedelslagen.

3 kap. Domstolsförfarande i samband med häktningsärenden

1 §. *Häktningsberättigad myndighet.* Enligt 1 mom. är det den domstol som är behörig att behandla åtal i ärendet som beslutar om häktning. Innan åtal väcks får beslut om häktning också fattas av någon annan tingsrätt där ärendet kan behandlas på ett lämpligt sätt. Förslaget innebär en ändring av den gällande lagen som föreskriver att den domstol som är behörig att behandla åtal i ärendet får besluta om häktning, men att också tingsrätten på den ort där personen har gipits eller den anhållne förvaras och i brådskande fall dessutom någon annan tingsrätt.

För en flexibel reglering talar de korta fristerna, jourerna och den anhållnes intresse. Enligt motiven (s. 261) kommer de tingsrätter där behandlingen lämpligen kan ske att vara tingsrätterna på de orter där gripandet görs eller där den anhållne förvaras. Utskottet anser att bestämmelsen förbättrar regleringen av skyndsamma fall när den öppna avgränsningen "i brådskande fall också av någon annan tingsrätt" försvinner. I brådskande fall ska man välja den domstol som är lämpligast att handlägga ärendet. Vidare är det viktigt att domstolarna och den som föreleder häktningsyrkandet samarbetar.

17 §. *Frigivning av en häktad.* Paragrafen bygger på gällande lagstiftning som föreskriver att det alltid är en domstol som ska besluta om frigivande av en häktad. I 1 mom. regleras situationer då domstolen på eget initiativ ska besluta om frigivning. I 2 mom. regleras situationer domstolen beslutar om frigivning på framställning av den anhållningsberättigade tjänstemannen. Dessutom finns 3 mom. som är helt ny. Den säger att åklagaren ska underrättas innan den an-

hållningsberättigade tjänstemannen under förundersökningen gör en framställning om frigivning.

Enligt paragrafen ska den häktade friges genast när det inte längre finns förutsättningar för häktning. Frihet är ett högt värderat rättsligt värde. Därför bör målet vara att bestämmelserna ska tillåta att en häktad kan friges genast när det konstateras att det inte finns förutsättningar för häktning. Också Europadomstolen har i sin praxis understrukt vikten av direkt frigivning. Domstolarna brukar gå in för frigivning när de behandlar frigivningsförslagen. Av dessa skäl kan det anses befogat att en anhållningsberättigad tjänsteman ska förordna om att den häktade ska friges genast, om det i något annat sammanhang än vid domstolsbehandling konstateras att det inte finns förutsättningar för att hålla kvar den häktade. Det ger snabbare frigivning i den typen av situationer än om ärendet måste hänskjutas till domstol. En framställning om frigivning som lagts fram vid domstolsbehandling drar då inte ut på tiden även om det är en domstol som fattar beslutet.

Följaktligen föreslår utskottet att 3 mom. ska föreskriva att en anhållningsberättigad tjänsteman är skyldig att förordna om att den häktade ska friges om det inte längre finns förutsättningar för att hålla kvar den häktade. Om tjänstemannen är någon annan än en åklagare ska han eller hon hänskjuta frågan om frigivning till åklagaren. Då kan åklagaren ta ställning till konsekvenserna för möjligheterna att säkerställa straffprocessen.

Vidare måste 2 mom. kompletteras så att det klart och tydligt framgår att domstolsbesluten gäller fall då det under sessionen kommer fram och konstateras att det inte längre finns förutsättningar för häktning.

Vanligen framgår det redan före domstolsbehandlingen att det inte finns förutsättningar för fortsatt häktning. Principen bör vara att frigivning på framställning först under sessionen ska tillämpas bara i undantagsfall på grundval av omständigheter som kommer fram där.

Dessutom är det viktigt att se till att fängelsemyndigheterna, den domstol som har be-

handlat häktningen och alla andra som behöver information blir underrättade om den anhållningsberättigade tjänstemannens frigivningsbeslut. Enligt 11 kap. 4 § 2 punkten kan närmare bestämmelser om myndigheternas samarbete i häktningsärenden utfärdas genom förordning av statsrådet.

19 §. Ändringssökande. Precis som i den gällande lagen föreskriver paragrafen att ett beslut i ett häktningsärende inte får överklagas genom särskilda besvär. I ett överklagande av huvudsaken får den häktade också yrka ändring i beslutet om häktningsärendet. Dessutom finns möjligheten att överklaga häktningsärendet genom klagan. En nyhet är att den häktade dessutom får anföra klagan angående tiden för att väcka åtal. En annan nyhet är att den anhållningsberättigade tjänstemannen får rätt att anföra klagan över häktningsbeslutet.

Utskottet anser det vara nödvändigt och ändamålsenligt att en anhållningsberättigad tjänsteman har rätt att anföra klagan. Möjligheten att anföra klagan spelar på grund av bestämmelserna om ny häktning i 2 kap. 14 § en roll framför allt om en anhållningsberättigad tjänsteman anser sig i tingsrätten ha lagt fram hållbara grunder för fortsatt häktning och det inte finns nya omständigheter att lägga fram som stöd för frigivning.

I 2 kap. 14 § föreskrivs det att den som har häktats för ett brott men frigivits får häktas på nytt för samma brott bara på grundval av en omständighet som den som framställt häktningsyrkandet inte kunde åberopa när det tidigare häktningsbeslutet fattades. Enligt propositionen (s. 261) ska paragrafen också tillämpas på omständigheter som var kända när den häktade frigavs.

Bestämmelserna i 2 kap. 14 § hindrar alltså häktning på grund av ett nytt yrkande i de fall som nämns ovan. Det handlar här om ett allvarligt frihetsberövande tvångsmedel och därför kan förbudet mot omhäktning på grund av tidigare omständigheter anses berättigat. Den gällande bestämmelsen om ny häktning ger praktiskt taget samma resultat. Utskottet har den uppfattningen att chanserna att ett yrkande på ny

häktning ska gå igenom är små också när ett yrkande om häktning av någon som frigivits har avslagits och tidigare grunder läggs fram som underlag för ny häktning, även om lagen inte direkt förbjuder häktning utifrån ett sådant yrkande. Därför bör det i 1 mom. precis som propositionen nämnas båda fallen i fråga om anhållningsberättigade tjänstemän, det vill säga avslag på yrkande på häktning och frigivning av den häktade.

Varken enligt den gällande lagen eller det nya förslaget har en målsägande med rätt att yrka på häktning rätt att anföra klagan. Enligt 2 kap. 12 § 1 mom. får den som dömts till ovillkorligt fängelsestraff häktas eller fortfarande hållas häktad på yrkande av den målsägande som har yrkat på straff. Klagan kan vara av betydelse framför allt i straffprocessen innan dom faller. Det är den anhållningsberättigade tjänstemannen som primärt ansvarar för att straffprocessen avancerar och de brottsliga aktiviteterna förhindras. I förekommande fall kan målsäganden vända sig till tjänstemannen med klagan. Dessutom kan målsäganden vid överklagande av huvudsaken också överklaga häktningsbeslutet. Följaktligen anser utskottet det inte befogat att föreskriva om rätt att anföra klagan.

Avslutningsvis famhåller utskottet att 3 kap. 17 § föreskriver att en häktad ska friges genast om det inte längre finns förutsättningar för häktning. Uppskov i samband med överklagande går inte att tillämpa på fall av klagan där besvärstiderna inte gäller.

5 kap. Reseförbud

4 §. Myndighet som meddelar reseförbud. Paragrafen motsvarar i stort sett 2 kap. 3 mom. i den gällande lagen, men i 3 mom. ingår det nya bestämmelser. Vid behandlingen av ett häktningsyrkande eller ett ärende om fortsatt häktning ska domstolen pröva om förutsättningarna i 1 § uppfylls och om den som begärts häktad eller den häktade ska meddelas reseförbud i stället för att häktas, sägs det där. Enligt den gällande bestämmelsen får domstolen förordna om reseförbud för den misstänkte i stället för häktning.

Det är praktiken inte helt entydigt om en anställningsberättigad tjänsteman eller allmänna åklagaren kan meddela en misstänkt reseförbud om domstolen avvisat ett häktningssyrkande som framställs innan åtalet har blivit aktuellt. Bestämmelsen bör därför preciseras. I ett tidigare sammanhang har utskottet (LaUB 31/2002 rd) godtagit den tolkning som ingår i rättslitteraturen, nämligen att en tjänsteman i sådana fall inte kan meddela reseförbud. Reseförbud är ett alternativ till häktning och domstolen måste också pröva om den som begärs häktad kan meddelas reseförbud i stället för att häktas, när den avvisar ett häktningssyrkande. Den föreslagna bestämmelsen stämmer överens med lagutskottets ställningstagande.

5 §. *Beslut om reseförbud.* Enligt 2 mom. ska den som meddelas reseförbud få en kopia av beslutet. Om personen inte är närvarande när beslutet meddelas, får en kopia postas till den adress som han eller hon har uppgett. I praktiken kan det t.ex. utanför tjänstetid uppstå lägen där det av tekniska eller andra skäl inte kan lämnas kopior till den som meddelats förbud även om han eller hon varit närvarande när förbudet meddelades. Också då måste det vara möjligt att i efterskott till denne sända kopior under en adress som den berörda har uppgett. Utskottet föreslår att bestämmelsen kompletteras på ett sätt som beaktar detta.

6 kap. Kvarstad

9 §. *Ändringssökande.* Domstolens beslut om kvarstad får överklagas genom särskilda besvär., men besvär indrar inte att egendom beläggs med kvarstad om inte fullföljdsdomstolen bestämmer något annat. Bestämmelserna stämmer överens med den gällande lagen.

En nyhet är bestämmelsen att domstolen får bestämma att kvarstaden ska bestå till dess att beslutet har vunnit laga kraft, när den häver en kvarstad eller en tillfällig kvarstad. Syftet är att säkerställa verkställighet när beslutet strider mot yrkandet från den anställningsberättigade tjänstemannen. Tanken är inte att ändra den lagfästa tolkningen att egensom som tillfälligt belagts

med kvarstad får vara kvar hos polisen trots besvär även när ett yrkande om slutlig kvarstad har avvisats.

För att undvika tolkningssvårigheter bör den andra meningen kompletteras med att besvär inte hindrar att kvarstaden ska bestå om inte fullföljdsdomstolen bestämmer något annat. Tillägget täcker in situationer då egendomen är belagd med tillfällig kvarstad vid den tidpunkt då domstolen fattar sitt beslut. Meningen gäller då både fall då den som är föremål för åtgärden överklagar och fall då den anställningsberättigade tjänstemannen överklagar.

7 kap. Beslag samt kopiering av handlingar

3 §. *Förbud mot beslag och kopiering när det gäller närstående samt tystnadsplikt och tystnadsrätt.* Enligt 3 mom. får en handling trots 2 mom. tas i beslag eller kopieras om personen med stöd av 17 kap. 23 § 3 mom. i rättegångsbalken kan förpliktas att vittna eller med stöd av 24 § 4 mom. förpliktas att besvara en fråga.

Under behandlingens gång har det kommit fram att förutsättningen för beslag enligt den gällande lagen av misstag uteblivit, nämligen att det strängaste straffet ska vara fängelse i minst sex år. Utan den begränsningen skulle beslag också gälla fall då sekretessbrott undersöks. Grundlagsutskottet påpekar samma sak och enligt uppgifter till utskottet var det inte tänkt att det gällande läget skulle ändras. Utskottet föreslår därför att slutet av 3 mom. kompletteras med "och om undersökningen gäller ett brott enligt 1 mom.". I 1 mom. föreskrivs det om fall då villkoret för att beslagta eller kopiera en handling är att undersökningen ska gälla ett brott där det strängaste straffet är fängelse i minst sex år.

4 §. *Förbud mot beslag och kopiering som gäller teleavlyssning, teleövervakning och basstationsuppgifter.* Paragrafen är ny. Enligt 1 mom. får handlingar och data som innehåller uppgifter som gäller meddelanden som avses i 10 kap. 3 § 1 mom., identifieringsuppgifter som avses i 10 kap. 6 § 1 mom. eller basstationsuppgifter som avses i 10 kap. 10 § 1 mom. inte tas i beslag eller kopieras hos ett teleföretag som avses i 2 § 21

punkten i kommunikationsmarknadslagen (393/2003) (teleföretag) eller en sammanslutningsabonnent som avses i 2 § 11 punkten i lagen om dataskydd vid elektronisk kommunikation (516/2004) (sammanslutningsabonnent).

Bakgrunden till bestämmelsen är att teleavlyssning, teleövervakning och basstationsuppgifter är ingrepp i de grundläggande fri- och rättigheterna och att villkoren därför måste vara stränga. Dessa tvångsmedel sätts vanligen bara in vid utredning av allvarliga brott och det krävs domstolsbeslut. Förbudet i 1 mom. behövs för att understryka att det stränga lagstadgade villkoret för teletvångsmedel inte kan kringgåas genom kvarstad.

Teleföretagen och sammanslutningsabonnenterna är de som kan antas inneha uppgifterna på det sätt som paragrafen avser. Bestämmelserna i 2 mom. hänvisar till 10 kap. 4 § 1 mom. om inhämtande av information i stället för teleavlyssning. Också där nämns bara teleföretag och sammanslutningsabonnenter. För konsekvensens skull är det bra att tillämpningsområdet är detsamma. Utskottet ser ingen anledning att utvidga tillämpningsområdet till andra tredje parter som inte är parter i kommunikationen.

8 §. Omhändertagande för beslag och för kopiering av handlingar. Paragrafen föreskriver om omhändertagande av föremål, egendom eller handling när en misstänkt grips eller vid genomsökning. Enligt 2 mom. ska en anhållningsberättigad tjänsteman utan dröjsmål underrättas om omhändertagandet, och denne ska utan obefogat dröjsmål besluta om föremålet, egendomen eller handlingen ska tas i beslag eller om handlingen ska kopieras. Av motiven framgår det inte hur snabbt polisen förväntas underrätta om beslaget. För tydlighetens skull påpekar utskottet att "utan dröjsmål" avser att underrättelsen ska ske praktiskt taget genast efter beslaget.

I den andra meningen i 2 mom. sägs det att polismannen utan underrättelse omedelbart får återlämna det som omhändertagits, om det har framgått att det uppenbarligen inte finns några förutsättningar för beslag eller kopiering. Syftet är att undvika att frågan i onödan måste gå via en

anhållningsberättigad tjänsteman när en polisman efter ett beslag upptäcker att åtgärden var obefogad. Utskottet understryker samtidigt att "uppenbarligen" avser polismannens rätt att återlämna beslag bara gäller klara fall. Ordet "omedelbart" betyder att beslaget ska återlämnas genast när det omhändertas.

9 §. Underrättelse om omhändertagande. Den vars föremål, egendom eller handling har omhändertagits för beslag eller kopiering ska enligt 2 mom. utan dröjsmål underrättas om omhändertagandet, om han eller hon inte har var på plats vid omhändertagandet. Också mottagaren och avsändaren av ett brev, paket eller någon annan liknande försändelse ska underrättas om omhändertagande, om deras adresser är kända. Enligt den gällande lagen ska omhändertaget meddelas den hos vilken ett föremål beslagtas eller omhändertas.

Enligt motiven (s. 288) ska utgångspunkten fortfarande vara att det räcker med att den som innehaft det som tagits i beslag eller kopieras blir underrättad. Då är det på hans eller hennes ansvar att underrätta ägaren till exempelvis ett föremål. Utskottet menar att motiven kan ge den felaktiga uppfattningen att skyldigheten att underrätta om beslag inte alls ändras. Av formuleringen och motiven framgår det dessutom att tanken har varit att tillgodose både innehavarens och i synnerhet ägarens rätt. Det är uppenbart att polisen inte nödvändigtvis får vetskap om någon annan än innehavaren och dennes kontaktuppgifter. Ofta är innehavaren lika med ägaren. Därför ska någon annan än innehavaren bara behöva underrättas i förekommande fall. Om polisen emellertid råkar ha andra uppgifter ska också ägaren underrättas, understryker utskottet. Följaktligen måste 1 mom. ändras i enlighet med detta.

I 2 mom. ingår villkoren för att en underrättelse om omhändertagande ska få skjutas upp. Enligt den gällande lagen kan bara underrättelse om beslag skjutas upp om det handlar om post- eller varuförsändelser eller telegram. I momentet avser möjligheten samtliga fall då någonting tas om hand för att beslagtas eller för att kopiera

dokument. I samtliga fall gäller att underrättelsen bara kan skjutas upp om viktiga skäl som har samband med utredningen kräver det.

Förslaget behövs för att brottsutredningen ska gå framåt. Det tillåter att andra brott i samma ärende kan beaktas, likaså behovet av undersökning. Uttrycket "som har samband med utredningen" innebär att förundersökningen måste ha startat.

Underrättelsen får enligt 2 mom. skjutas fram med högst en vecka. Därefter får en domstol på begäran av tjänstemannen besluta om att skjuta fram underrättelsen med högst två månader åt gången. Men underrättelsen ska lämnas utan dröjsmål när förundersökningen avslutats.

Utskottet understryker att underrättelsen inte får skjutas fram hur länge som helst genom att begära nya frister via domstol med tanke på rättssäkerheten för den som har rätt till det som har beslagtagits eller kopierats. Det bör också noteras att fristerna är de längsta tillåtna tiderna. Ett omhändertagande måste underrättas genast när viktiga skäl som har samband med utredningen inte längre kräver det, oavsett om beslutet att skjuta fram underrättelsen har fattats av en anhållningsberättigad tjänsteman eller av domstolen. Momentet tillåter inte att underrättelsen uteblir.

14 §. Hävning av beslag. Ett beslag ska hävas så snart det inte längre behövs. Det ska också hävas, om inte åtal för det brott som ligger till grund för beslaget väcks inom fyra månader från det att föremålet, egendomen eller handlingen togs i beslag. På villkoren i 2 mom. får domstolen förlänga tiden för att väcka åtal med högst fyra månader åt gången.

Av särskilda skäl som hänför sig till arten och utredningen av det aktuella brottmålet kan tiden förlängas enligt 2 mom. med högst ett år åt gången eller så kan det beslutas att beslaget består tills vidare. Det kan också bestämmas att ett beslag består tills vidare om det är förbjudet att inneha det föremål, den egendom eller den handling som beslagtagits.

I motiven (s. 291—292) avgränsar regeringen de fall då beslag ska kunna gälla tills vidare. Det

kan gälla fall när det inte medför någon skada eller olägenhet för beslaget att det består. Vanligen avser detta situationer då förundersökningen inte avancerar för att det inte finns någon misstänkt eller står på stället av någon annan orsak. I sådana fall är det inte rationellt att med jämna mellanrum låta domstolen besluta att beslaget ska bestå. Därutöver ska principerna för tvångsmedel beaktas, särskilt proportionality-principen och principen om minsta olägenhet.

Om det finns en misstänkt ska dennes, eller någon annans egendom som är tagen i beslag, säkerställas deras rätt av möjligheten att hänskjuta ärendet till domstol enligt 15 §. Beslaget kan bestå bara om förutsättningarna för beslaget fortfarande föreligger och det inte är oskäligt att låta beslaget bestå med hänsyn till grunden för beslaget och den olägenhet som det medför. Ärendet kan hänskjutas till domstol med två månaders mellanrum.

Vad beräffar handlingar bör det noteras att principen är att beslagtagna handlingar enligt 2 § i detta kapitel ska ersättas med kopior. Då behåller den som har rätt till handlingarna originalen och har tillgång till dem. I sådana fall åsamkas den som har rätt till handlingarna vanligen inte någon större olägenhet. Kopieringen kan eventuellt gå till så att handlingarna först måste beslagas, men också då måste beslaget upphävas så snart kopior är tagna.

15 §. Yrkande att domstol ska besluta om beslag eller kopiering. På yrkande av den som saken gäller ska domstolen besluta om ett beslag ska bestå eller om kopian av en handling ska förvaras för att användas som bevis. Enligt 2 mom. ska yrkandet innan åtalet börjar behandlas tas upp till behandling inom en vecka från det att det kom in till domstolen. Ett beslag behöver dock inte tas upp till ny behandling tidigare än två månader efter föregående behandling. Enligt uppgifter till utskottet har det inte varit meningen utesluta fall som gäller om en kopia ska bevaras och användas som bevis. Utskottet föreslår att bestämmelsen kompletteras med kopia av handling.

8 kap. Genomsökning

1 §. *Definitioner.* Med *särskild husrannsakan* avses enligt 3 mom. genomsökning av ett sådant utrymme beträffande vilket det finns anledning att anta att genomsökningen kommer att omfatta information som de som avses i 17 kap. 23 § 1 mom. i rättegångsbalken inte får vittna om i rättegång eller som de som avses i 24 § 2 eller 3 mom. i det kapitlet får vägra röja. Utskottet framhåller att syftet med särskild husrannsakan uttryckligen är att hindra beslag av information som omfattas av tystnadsplikt eller tystnadsrätt. För att förtydliga detta föreslår utskottet att slutet av 3 mom. kompletteras med "och som med stöd av 7 kap. 3 § inte får tas i beslag eller kopieras".

Med *platsgenomsökning* avses enligt 4 mom. genomsökning av andra platser än sådana som avses i 2 eller 3 mom. och som inte är allmänt tillgängliga eller i fråga om vilka den allmänna tillgängligheten har begränsats eller hindrats vid tidpunkten för genomsökningen, eller genom-
sökning av ett fordon.

Enligt motiveringen till momentet är syftet med bestämmelsen i analogi med 5 kap. 8 § i den gällande tvångsmedelslagen att platsgenomsökningen ska omfatta platser som är allmänt tillgängliga men också platser som inte är allmänt tillgängliga eller där den allmänna tillgängligheten är begränsad vid tidpunkten för genomsökningen. Utskottet föreslår att momentet ändras så att det svarar mot innehållet i motiveringen.

5 §. *Närvaro vid husrannsakan.* Utskottet föreslår nedan en ny 18 § och följaktligen bör 5 § 2 mom. hänvisa till 19 § i stället.

14 §. *Tillämpliga bestämmelser vid platsgenomsökning.*

Utskottet föreslår nedan en ny 18 § och följaktligen bör paragrafen hänvisa till 19 § i stället.

14 §. *Domstolsprövning av husrannsakan. (Ny).* Den som berörs av husrannsakan föreslås inte kunna få ett ärende som gäller husrannsakens laglighet prövad av domstol, utan övriga rättsmedel anses vara tillräckligt effektiva.

Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna avgjorde den 15 februari 2011 ärendena Heino mot Finland och Harju mot Finland. Det första ärendet gällde husrannsakan i en advokatbyrå och det senare en husrannsakan i en persons hem. I båda avgörandena konstateras brott mot artikel 8 i europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna. Motiveringen är att den finländska lagstiftningen inte erbjuder adekvata rättsmedel före eller efter husrannsakan. Av motiveringen kan man dra slutsatsen att detta gäller både villkoren för husrannsakan och själva proceduren. Det betyder att bestämmelserna i 8 kap. i den föreslagna tvångsmedelslagen måste kompletteras.

Avgörandena av domstolen för de mänskliga rättigheterna gör det möjligt att välja mellan förhandsbedömning och efterhandsbedömning av om husrannsakan är lagenlig eller inte, menar utskottet. Valet av system kan väga in nationella aspekter.

Man måste ta hänsyn till att de länder där beslutet om husrannsakan fattas av en domstol eller undersökningsdomare över lag har ett system för behandling av brottmål som avviker från det finländska systemet. Det är i stor utsträckning en resursfråga att låta en åklagare eller domstol ta över uppgiften att besluta om husrannsakan. Det kan t.ex. behövas personalöverföringar mellan myndigheter, mer personal eller någon annan liknande resursrelaterad beredskap för följer av ändringar i systemet. Grunderna för en avgränsning av behörigheten kan leda till att tillämpningspraxis inte blir samordnad. Dessutom måste man beakta i vilken mån domstolen de facto är kapabel att undersöka förutsättningarna för husrannsakan, särskilt när det gäller rutinmässiga brott.

Husrannsakan måste i regel göras skyndsamt för att förhindra åtgärder som försvårar brottsutredningen, t.ex. att bevis förstörs eller egendom som brottet gäller göms undan. Det hänger samman med hur effektiva husrannsakan och förundersökningen över huvud taget är och hur stor andel brott som blir uppklarade. Procenttalet är högt hos oss i internationell jämförelse. Om domstolen beslutar om allmän husrannsakan och

beslutet dröjer längre än om det fattades av en anställningsberättigad tjänsteman, kan trycket på att i brådsnande fall göra husrannsakan efter beslut av en polisman öka. I nuläget görs var åttonde husrannsakan utan förordnande av en anställningsberättigad tjänsteman.

Utskottet anser följaktligen att det är befogat att ha en efterhandskontroll av om husrannsakan varit lagenlig. Systemet för behandling av tvångsmedel bygger över huvud taget på att man kan få lagligheten prövad av domstol uttryckligen efter att tvångsmedlet förordnats. Det går inte ens att ta ställning till frågor om proceduren för husrannsakan innan denna har förrättats.

Utskottet påpekar att åklagaren redan enligt de gällande bestämmelserna har befogenhet att besluta om husrannsakan och enligt förslaget ska vara behörig att besluta om allmän husrannsakan. Det betyder att frågan om att förrätta husrannsakan inom ramen för förundersökningsarbetet kan föras till åklagaren för prövning och beslut. Detta är viktigt när det är osäkert om förutsättningar för husrannsakan föreligger. Med hänvisning till grundlagsutskottets utlåtande anser lagutskottet ändå att man bör överväga möjligheterna att beslutet om allmän husrannsakan i regel fattas av någon annan än förundersökningsmyndigheten.

Även om det redan har föreslagits särskilda bestämmelser om tystnadsplikt och tystnadsrätt i fråga om lokaler på advokatbyråer, läkarmottagningar, tidningsredaktioner och andra liknande — särskild husrannsakan, domstolsbeslut på förhand, genomsökningsombud och försegling av omtvistat material som förs till domstol — bör möjligheten att i efterhand få ärendet prövad av domstol också gälla särskild husrannsakan i sådana lokaler, anser utskottet. Bedömningen bör kunna gälla proceduren också här. Det som också talar för en domstolskontroll i efterhand är att domstolen vid behandlingen före särskild husrannsakan enligt 8 kap. 17 § i den föreslagna tvångsmedelslagen inte ska höra den person hos vilken husrannsakan ska företas, så vid den behandlingen kan han eller hon inte göra förutsättningarna för husrannsakan stridiga.

I sitt utlåtande har grundlagsutskottet ett förslag till bestämmelse om att den som berörs av husrannsakan i efterhand får föra ett ärende som gäller huruvida husrannsakan varit laglig till domstol. Grundlagsutskottet anser att bestämmelsen uppfyller de lägsta krav som för närvarande ställs i europeiska konventionen för de mänskliga rättigheterna och tolkningspraxis i europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna. Lagförslaget 8 kap. 15 § måste kompletteras enligt förslaget i utlåtandet för att lagen ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Lagutskottets förslag till ny 8 kap. 18 § stämmer i sak överens med den bestämmelse som grundlagsutskottet föreslår i bilagan till sitt utlåtande. För den lagtekniska tydlighetens skull bör bestämmelsen lämpligen bli en egen paragraf. Följaktligen ändras paragrafnumreringen från och med 8 kap. 18 § i propositionen.

Den nya paragraf som lagutskottet föreslår avviker från de andra bestämmelserna om att den person som är föremål för ett tvångsmedel kan få ärendet prövad av domstol (4 kap. 5 §, 5 kap. 8 §, 6 kap. 5 § och 7 kap. 15 §) i det avseendet att paragrafen föreskriver om en tidsfrist för yrkandet. I de här paragraferna behövs det en tidsfrist därför att de handlar om ett behov att häva ett skadligt tvångsmedel —begränsning av kontakter, kvarstad eller beslag — och att giltighetstiden för tvångsmedlet i varje fall går ut under den straffrättsliga processens lopp. Situationen är en annan när det gäller husrannsakan, eftersom giltighetstiden inte är fortlöpande utan går ut förr eller senare. Om det inte fanns någon tidsfrist för yrkandet, skulle det i princip gå att framställa det när som helst och hur sent som helst. Det ligger i de involverades intresse att snabbt få ett avgörande. Det är inget hinder för ett snabbt avgörande i ärendet att avgörandet av huvudsaken i brottmålet kommer först därefter. Det går att separat avgöra om det finns förutsättningar för husrannsakan och om förfarandet är behörigt.

Utskottet anser att det är naturligt att den utsatta tiden börjar löpa när husrannsakan förrättas. Detta gäller också fall där personen på det sätt som lagen kräver har getts tillfälle att vara närvarande vid husrannsakan och den som fram-

ställer yrkandet på förhand har fått veta att husrannsakan kommer att företas. Om husrannsakan inte har aviserats och innehavaren av stället inte har varit närvarande vid förrättningen, ska tidsfristen räknas från det att ett meddelande har lämnats enligt 8 kap. 5 § 2 mom. Meddelandet behöver inte lämnas bevisligen, så åtgärdena för att underrätta personen måste noga dokumenteras i de handlingar som gäller husrannsakan.

Domstolen ska pröva ärendet i den omfattning som yrkandet har framställts. Om den som har framställt yrkandet t.ex. anser att det inte har funnits förutsättningar för husrannsakan, ska domstolen pröva om husrannsakan har gått lagligt till.

Dessutom bör det noteras i lagen att domstolsbeslutet får överklagas. Både den som framställt yrkandet och den anhållningsberättigade tjänsteman som kommit med ett bemötande till det har rätt att överklaga domstolsbeslutet.

Avgörandet från domstolen för de mänskliga rättigheterna visar enligt utskottets uppfattning inte på någon tydlig ståndpunkt till accessoriska påföljder, t.ex. skadeståndsansvar. Utskottet anser att skadeståndsfrågorna bör undersökas särskilt, t.ex. när skadeståndsansvaret för offentlig-rättsliga sammanslutningar ses över.

18 §. Domstolsprövning av husrannsakan. (Ny). Den som berörs av husrannsakan föreslås inte kunna få ett ärende som gäller om husrannsakan är laglig prövad av domstol, utan övriga rättsmedel anses vara tillräckligt effektiva.

Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna avgjorde den 15 februari 2011 ärendena Heino mot Finland och Harju mot Finland. Det första ärendet gällde husrannsakan i en advokatbyrå och det senare en husrannsakan i en persons hem. I båda avgörandena konstateras brott mot artikel 8 i europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna. Motiveringen är att den finländska lagstiftningen inte erbjuder adekvata rättsmedel före eller efter husrannsakan. Av motiveringen kan man dra slutsatsen att detta gäller både villkoren för husrannsakan och själva proceduren. Det betyder att bestämmelserna i

8 kap. i den föreslagna tvångsmedelslagen måste kompletteras.

Avgörandena av domstolen för de mänskliga rättigheterna gör det möjligt att välja mellan förhandsbedömning och efterhandsbedömning av om husrannsakan är lagenlig eller inte, menar utskottet. Valet av system kan väga in nationella aspekter.

Man måste ta hänsyn till att de länder där beslutet om husrannsakan fattas av en domstol eller undersökningsdomare över lag har ett system för behandling av brottmål som avviker från det finländska systemet. Det är i stor utsträckning en resursfråga att låta en åklagare eller domstol ta över uppgiften att besluta om husrannsakan. Det kan t.ex. behövas personalöverföringar mellan myndigheter, mer personal eller någon annan liknande resursrelaterad beredskap för följd av ändringar i systemet. Grunderna för en avgränsning av behörigheten kan leda till att tillämpningspraxis inte blir samordnad. Dessutom måste man beakta i vilken mån domstolen de facto är kapabel att undersöka förutsättningarna för husrannsakan, särskilt när det gäller rutinmässiga brott.

Husrannsakan måste i regel göras skyndsamt för att förhindra åtgärder som försvårar brottsutredningen, t.ex. att bevis förstörs eller egendom som brottet gäller göms undan. Det hänger samman med hur effektiva husrannsakan och förundersökningen över huvud taget är och hur stor andel brott som blir uppklarade. Procenttalet är högt hos oss i internationell jämförelse. Om domstolen beslutar om allmän husrannsakan och beslutet dröjer längre än om det fattades av en anhållningsberättigad tjänsteman, kan trycket på att i brådskande fall göra husrannsakan efter beslut av en polisman öka. I nuläget görs var åttonde husrannsakan utan förordnande av en anhållningsberättigad tjänsteman.

Utskottet anser följaktligen att det är befogat att ha en efterhandskontroll av om husrannsakan varit lagenlig. Systemet för behandling av tvångsmedel bygger över huvud taget på att man kan få lagligheten prövad av domstol uttryckligen efter att tvångsmedlet förordnats. Det går

inte ens att ta ställning till frågor om proceduren för husrannsakan innan denna har förrättats.

Utskottet påpekar att åklagaren redan enligt de gällande bestämmelserna har befogenhet att besluta om husrannsakan och enligt förslaget ska vara behörig att besluta om allmän husrannsakan. Det betyder att frågan om att förrätta husrannsakan inom ramen för förundersöknings-samarbetet kan föras till åklagaren för prövning och beslut. Detta är viktigt när det är osäkert om förutsättningar för husrannsakan föreligger. Med hänvisning till grundlagsutskottets utlåtande anser lagutskottet ändå att man bör överväga möjligheterna att beslutet om allmän husrannsakan i regel fattas av någon annan än förundersökningsmyndigheten.

Även om det redan har föreslagits särskilda bestämmelser om tystnadsplikt och tystnadsrätt i fråga om lokaler på advokatbyråer, läkarmottagningar, tidningsredaktioner och andra liknande - särskild husrannsakan, domstolsbeslut på förhand, genomsökningsombud och försegling av omtvistat material som förs till domstol - bör möjligheten att i efterhand få ärendet prövat av domstol också gälla särskild husrannsakan i sådana lokaler, anser utskottet. Bedömningen bör kunna gälla proceduren också här. Det som också talar för en domstolskontroll i efterhand är att domstolen vid behandlingen före särskild husrannsakan enligt 8 kap. 17 § i den föreslagna tvångsmedelslagen inte ska höra den person hos vilken husrannsakan ska företas, så vid den behandlingen kan han eller hon inte göra förutsättningar för husrannsakan stridiga.

I sitt utlåtande har grundlagsutskottet ett förslag till bestämmelse om att den som berörts av husrannsakan i efterhand får föra ett ärende som gäller huruvida husrannsakan varit laglig till domstol. Grundlagsutskottet anser att bestämmelsen uppfyller de lägsta krav som för närvarande ställs i europeiska konventionen för de mänskliga rättigheterna och tolkningspraxis i europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna. Lagförslagets 8 kap. 15 § måste kompletteras enligt förslaget i utlåtandet för att lagen ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Lagutskottets förslag till ny 8 kap. 18 § stämmer i sak överens med den bestämmelse som grundlagsutskottet föreslår i bilagan till sitt utlåtande. För den lagtekniska tydlighetens skull bör bestämmelsen lämpligen bli en egen paragraf. Följaktligen ändras paragrafnumreringen från och med 8 kap. 18 § i propositionen.

Den nya paragraf som lagutskottet föreslår avviker från de andra bestämmelserna om att den person som är föremål för ett tvångsmedel kan få ärendet prövat av domstol (4 kap. 5 §, 5 kap. 8 §, 6 kap. 5 § och 7 kap. 15 §) i det avseendet att paragrafen föreskriver om en tidsfrist för yrkandet. I de här paragraferna behövs det en tidsfrist därför att de handlar om ett behov att häva ett skadligt tvångsmedel — begränsning av kontakter, kvarstad eller beslag — och att giltighetstiden för tvångsmedlet i varje fall går ut under den straffrättsliga processens lopp. Situationen är en annan när det gäller husrannsakan, eftersom giltighetstiden inte är fortlöpande utan går ut förr eller senare. Om det inte fanns någon tidsfrist för yrkandet, skulle det i princip gå att framställa det när som helst och hur sent som helst. Det ligger i de involverades intresse att snabbt få ett avgörande. Det är inget hinder för ett snabbt avgörande i ärendet att avgörandet av huvudsaken i brottmålet kommer först därefter. Det går att separat avgöra om det finns förutsättningar för husrannsakan och om förfarandet är behörigt.

Utskottet anser att det är naturligt att den utsatta tiden börjar löpa när husrannsakan förrättas. Detta gäller också fall där personen på det sätt som lagen kräver har getts tillfälle att vara närvarande vid husrannsakan och den som framställer yrkandet på förhand har fått veta att husrannsakan kommer att företas. Om husrannsakan inte har aviserats och innehavaren av stället inte har varit närvarande vid förrättningen, ska tidsfristen räknas från det att ett meddelande har lämnats enligt 8 kap. 5 § 2 mom. Meddelandet behöver inte lämnas bevisligen, så åtgärderna för att underrätta personen måste noga dokumenteras i de handlingar som gäller husrannsakan.

Domstolen ska pröva ärendet i den omfattning som yrkandet har framställts. Om den som

har framställt yrkandet t.ex. anser att det inte har funnits förutsättningar för husrannsakan, ska domstolen pröva om husrannsakan har gått lagligt till.

Dessutom bör det noteras i lagen att domstolsbeslutet får överklagas. Både den som framställt yrkandet och den anhållningsberättigade tjänsteman som kommit med ett bemötande till det har rätt att överklaga domstolsbeslutet.

Avgörandet från domstolen för de mänskliga rättigheterna visar enligt utskottets uppfattning inte på någon tydlig ståndpunkt till accessoriska påföljder, t.ex. skadeståndsansvar. Utskottet anser att skadestandsfrågorna bör undersökas särskilt, t.ex. när skadeståndsansvaret för offentlig-rättsliga sammanslutningar ses över.

19 (18) §. Protokoll. Ett protokoll över husrannsakan ska upprättas utan ogrundat dröjsmål. På begäran ska en kopia av protokollet enligt föreslagna 2 mom. ges till genomsökningsombudet och den hos vilken genomsökningen har förrättats. Vid behov ska en kopia lämnas även till andra personer som saken gäller. Bestämmelser om protokoll över beslag finns i 7 kap. 12 §.

Bestämmelserna om protokoll över husrannsakan och beslag bygger på 4 kap. 9 § och 5 kap. 7 § i den gällande tvångsmedelslagen i det avseendet att en kopia av protokollet över beslag lämnas utan begäran och en kopia av protokollet över husrannsakan lämnas på begäran. Beslag och husrannsakan avviker från varandra på den punkten att det ska fattas ett särskilt beslut om husrannsakan och beslutet ska lämnas till den hos vilken husrannsakan förrättas.

Det nya i föreslagna 2 mom. jämfört med gällande lag är att kopian av protokollet över husrannsakan i förekommande fall också ska lämnas till andra berörda personer. "Vid behov" betyder att det inte alltid finns någon annan person som saken gäller. Om det finns en sådan person och den som förrättar husrannsakan vet om det, ska en kopia av protokollet över husrannsakan lämnas till personen enligt paragrafen.

20 (19) §. Definition av genomsökning av utrustning. Bestämmelserna om *genomsökning av utrustning* är nya jämfört med den gällande lagen. Med genomsökning av utrustning avses enligt föreslagna 19 § 1 mom. genomsökning av data-innehållet i datorer, teleterminalutrustning eller andra motsvarande tekniska anordningar eller informationssystem vid tidpunkten för genomsökning.

Motiveringen ger vid handen att definitionen är avsedd att framhäva var gränsen till hemliga tvångsmedel går. Genomsökning av utrustning får inte tillgripas för att kringgå villkoren för teleavlyssning, teleövervakning och teknisk observation. Detta uttrycks också i 2 mom., där det står att bestämmelser om användning av teleavlyssning, teleövervakning och teknisk observation finns i 10 kap.

Avgränsningen gentemot hemliga tvångsmedel ses också i att genomsökning av utrustning gäller datainnehållet i anordningen vid tidpunkten för genomsökningen. Genomsökning av utrustning ska således omfatta uppgifter som finns i anordningen innan genomsökningen förrättas eller som kommer in till anordningen medan genomsökningen förrättas.

Enligt propositionsmotiveringen (s. 396/I) får genomsökning av utrustning inte gälla konfidentiella meddelanden, i fråga om vilka 10 kap. föreskriver om utredning av innehållet och identifieringsuppgifterna. Med hänvisning till grundlagsutskottets utlåtande föreslår lagutskottet att 2 mom. i paragrafen kompletteras med en avgränsning som gäller detta.

Utskottet understryker slutligen att en genomsökning av utrustning inte får dra ut på tiden. Det framgår också av 21 § 2 mom. i lagförslaget, där det står att anordningen ska tas i beslag om genomsökningen av utrustning inte kan företas utan dröjsmål.

28 (27) §. Tillämpning av bestämmelserna om genomsökning av platser. Utskottet ändrar ordet "etsintäasiamiehen" till "etsintävaltuutetun" i den finska versionen, så att benämningarna samordnas i lagen. Ändringsförslaget påverkar inte den svenska texten.

Utskottet föreslår ovan en ny 18 § och följaktligen bör paragrafen hänvisa till 19 § i stället.

33 (32) §. *Förrättande av genomsökning av personer.* Utskottet föreslår ovan en ny 18 § och följaktligen bör 1 mom. i paragrafen hänvisa till 19 § i stället.

9 kap. Tvångsmedel i samband med särskilda undersökningsmetoder

2 §. *Prov för att konstatera intag av alkohol eller andra berusningsmedel.* Enligt första meningen i 1 mom. får en polisman ålägga föraren av ett motordrivet fordon eller någon annan person som avses i paragrafen att genomgå ett prov för att konstatera om han eller hon eventuellt har intagit alkohol eller något annat berusningsmedel. Bestämmelsen motsvarar den första meningen i 6 kap. 3 § i den gällande lagen. De prov som avses i meningen är utandningsprov och salivprov.

Om personen vägrar genomgå provet eller om det behövs för att säkerställa provtagningen eller möjligheterna att få ett tillförlitligt provresultat får kroppsbesiktning företas enligt andra meningen i 1 mom. För denna besiktning behövs det inte något beslut av en anhållningsberättigad tjänsteman. De kroppsbesiktningar som avses här är blodprov och urinprov. Bestämmelsen innebär en ändring jämfört med den gällande lagen, för det första i och med att kroppsbesiktning blir tillåtet om personen vägrar genomgå prov men också om det behövs för att säkerställa provtagningen eller möjligheterna att få ett tillförlitligt provresultat. En annan ändring är att polismän får göra kroppsbesiktningar utan beslut av en anhållningsberättigad tjänsteman.

Utskottet anser att de här ändringarna som föreslås när paragrafen skrivs in i den nya lagen kan förordas. Av skäl som gäller den berörda personens rättsskydd är det motiverat att undersökningen kan genomföras genom en tillförlitlig metod för kroppsbesiktning. Utskottet ser heller inget hinder för att kroppsbesiktningen förordnas av en polisman.

10 kap. Hemliga tvångsmedel

1 §. *Tillämpningsområde.* Paragrafen anger de hemliga tvångsmedel som får användas i förundersökningar och hänvisar till polislagen i fråga om förhindrande eller avslöjande av brott. Dessutom tydliggörs tillämpningsområdet för tvångsmedelslagen och vissa andra lagar.

I 2 mom. står det att vad som i detta kapitel föreskrivs om förundersökningsmyndighetens eller en förundersökningstjänstemans rätt att använda tvångsmedel gäller polisen och också gränsbevakningsmyndigheterna, tullmyndigheterna och de militära myndigheterna enligt vad som föreskrivs särskilt om detta i lag, med undantag av täckoperationer, bevisprovokation genom köp och styrd användning av informationskällor. Bestämmelsen innebär att de tvångsmedel som nämns i momentet - täckoperationer, bevisprovokation genom köp och styrd användning av informationskällor - uteslutande får tillgripas av polisen.

Lagutskottet anser att det är en motiverad lösning. Om det i framtiden anses befogat att lagstifta om att någon annan än polisen får använda ett tvångsmedel som nämns i bestämmelsen, måste 2 mom. i den här paragrafen följaktligen också ändras. Det är viktigt med en övergripande granskning av vilka hemliga tvångsmedel som de enskilda myndigheterna får tillgripa. Då måste vägande konkreta behov utredas och en lämplig kontext för tillämpning av metoderna utformas med hänsyn till utbildnings- och rättsskyddsaspekter. I tidigare sammanhang har bl.a. förvaltningsutskottet påpekat att det i dagens samhälle inte automatiskt kan tas som princip att andra myndigheter tilldelas befogenheter som motsvarar polisens befogenheter. Utskottet har framhållit att myndigheterna kan samarbeta sinsemellan och begära handräckning av varandra (FvUB 2/1996 rd).

3 §. *Teleavlyssning och dess förutsättningar.* Med *teleavlyssning* avses enligt 1 mom. att ett meddelande som tas emot av eller sänds från en viss teleadress eller teleterminalutrustning genom ett sådant allmänt kommunikationsnät eller ett sådant därtill anslutet kommunikationsnät

som avses i kommunikationsmarknadslagen (393/2003) avlyssnas, upptas eller behandlas på något annat sätt för utredning av innehållet i meddelandet och de identifieringsuppgifter i anslutning till det som avses i 6 §.

I propositionsmotiven (s. 328/I) sägs det att de identifieringsuppgifter som fås i samband med teleavlyssning inte innehåller uppgifter om teleterminalutrustningens läge. Men utskottet påpekar att det inte är så. Enligt det aktuella 1 mom. går teleavlyssning ut på att utreda de identifieringsuppgifter som avses i 6 §. Med *identifieringsuppgifter* avses enligt 6 § 1 mom. i samma kapitel uppgifter om ett meddelande vilka avses i 2 § 8 punkten i lagen om dataskydd vid elektronisk kommunikation och vilka kan förknippas med en abonnent eller användare och behandlas i kommunikationsnäten för att överföra, distribuera eller tillhandahålla meddelanden. I motiveringen till 6 § (s. 331/II) hänvisas det i fråga om begreppet identifieringsuppgifter till motiveringen till lagen om dataskydd vid elektronisk kommunikation (RP 123/2003 rd). Begreppet omfattar bl.a. uppgifter som anger den position där avsändarens eller mottagarens terminalutrustning befinner sig på en viss basstations område.

I motiveringen (s. 327/II) står det också att begreppet meddelande definieras i 2 § 1 mom. 1 punkten i lagen om dataskydd vid elektronisk kommunikation. Bestämmelserna är förknippade med många kommunikationstekniska detaljer. För tydlighetens skull påpekar utskottet att 3 § också avser kommunikation mellan datorer, när kommunikationen innehåller ett meddelande enligt 2 § 1 punkten i lagen om dataskydd vid elektronisk kommunikation. Detsamma gäller kommunikation enligt 6 § nedan.

Dessutom vill utskottet uppmärksamma att tillståndsvillkoret i 4 mom. är skrivet i presens: "att det genom brottet eftersträvas synnerligen stor vinning och att brottet begås särskilt planmässigt". Ett liknande villkor i 5 mom. är formulerat i perfekt. I den gällande lagen är de motsvarande bestämmelserna i presens. Utskottet ser ingen orsak att ha bestämmelserna i olika tempus. Eftersom det rör sig om att utreda en miss-

tanke om brott som redan har begåtts, är det naturligt att ändra tempusformen i 4 mom. till perfekt.

6 §. Teleövervakning och dess förutsättningar. Med *teleövervakning* avses enligt 1 mom. att identifieringsuppgifter inhämtas om ett meddelande som har sänts från en teleadress eller teleterminalutrustning som är kopplad till ett kommunikationsnät som avses i 3 § eller som har mottagits till en sådan adress eller sådan utrustning och att uppgifter om en teleadress eller teleterminalutrustnings läge inhämtas eller att det tillfälligt förhindras att adressen eller utrustningen används. Ordet "sen" i den finska versionen verkar felaktigt avse bara läget. Det är tänkt att avse användningen av teleadressen eller teleterminalutrustningen. Utskottet korrigerar momentet. Ändringen påverkar inte den svenska texten.

Enligt 2 mom. 2 punkten får teleövervakning användas för att utreda brott som begåtts genom användning av en teleadress eller teleterminalutrustning. Här har grundlagsutskottet påpekat att teleövervakning blir tillåtet för att utreda brott som inte kan anses äventyra samhällets eller individens säkerhet eller hemfrid enligt 10 § 3 mom. i grundlagen. Därför måste 2 punkten avgränsas så att den bara gäller brott som kan anses äventyra samhällets eller individens säkerhet eller hemfrid och andra jämförbara brott med avseende på hur grova de är.

Det är svårt att i 2 punkten skriva in ett heltäckande urval brott som är straffbara enligt strafflagen och där det i det aktuella sammanhanget har betydelse att en teleadress eller teleterminalutrustning använts. Visserligen hänvisar grundlagsutskottet till ett tidigare utlåtande där utskottet anser det möjligt att inte koppla samman inhämtandet av identifieringsuppgifter med vissa typer av brott, om bestämmelserna i övrigt uppfyller de allmänna kriterierna för begränsning av grundläggande fri- och rättigheter. Bedömningen kan väga in hur grovt brottet är.

Hur grovt brottet är har också över lag betydelse när det gäller villkoren för att använda hemliga tvångsmedel. I regel krävs det beroende

på metod att utredningen gäller ett brott för vilket det strängaste straffet ska vara av minst en viss längd. Enligt 1 punkten i det aktuella momentet rör det sig om brott för vilka det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år. Nästa konsekventa steg nedåt härifrån är brott för vilka det strängaste föreskrivna straffet är fängelse i minst två år, eftersom det praktiskt taget inte finns brott för vilka det strängaste straffet är fängelse i högst tre år och som skulle vara betydelsefulla i det här sammanhanget. Ett sådant här ytterligare kriterium kan också anses uppfylla proportionalitetskravet som ingår i de allmänna kriterierna för begränsning av grundläggande fri- och rättigheter. Att de brott som ligger till grund för rätten till teleövervakning avgränsas så här utesluter i och för sig en del brott mot individens och samhällets säkerhet och hemfrid (t.ex. falskt alarm och hemfridsbrott), men på det hela taget kan det anses vara tydligt och motiverat att ställa krav på att det strängaste straffet ska vara fängelse i två år.

Riksdagen antog den 9 februari 2011 en lag om ändring av 5 a kap. 3 och 3 a § i tvångsmedelslagen (RSv 302/2010 rd — RP 221/2010 rd). Lagen möjliggör teleövervakning (3) när någon är skäligen misstänkt för grovt döljande av olagligt byte. För att harmonisera den nu aktuella paragrafen med den antagna lagen föreslår utskottet i 2 mom. en ny 7 punkt om grovt döljande av olagligt byte.

8 §. Teleövervakning för att nå misstänkta och dömda. I bestämmelsen är det fråga om att använda teleövervakning för att nå den som håller sig undan för förundersökning, rättegång eller verkställighet av fängelsestraff. Om det är nödvändigt att få lägesuppgifter som hör till teleövervakning för att utreda ett brott, bör befogenheten enligt 6 § utnyttjas.

Enligt motiveringen är avsikten att använda lägesuppgifter som gäller en teleadress och en teleterminalutrustning som omfattas av teleövervakning för att nå en person. I sitt utlåtande anser grundlagsutskottet att bestämmelsen är för omfattande för sitt syfte, eftersom identifieringsuppgifterna i teleövervakningen innehåller

information om båda parterna i kommunikationen. Dessutom hänvisar utskottet till sin tolkningspraxis i fråga om skyddet för privatlivet och rörelsefriheten i anknytning till lagstiftning om lägesuppgifter för teleadresser och teleterminalutrustning.

Grundlagsutskottet har ansett det väga tungt att avgränsningen av skyddet för privatlivet är mycket liten jämfört med betydelsen av det samhälleliga intresse som ligger till grund för den (GrUU 36/2002 rd). Det är också en lämplig princip för bedömningen av det föreliggande förslaget. Bestämmelsen måste ändras så att den åtminstone i fråga om personer som dömts till ovillkorliga fängelsestraff gäller lägesuppgifter för teleadresser eller teleterminalutrustning som personen innehar eller i övrigt antas använda. Dessutom måste kriterierna skärpas så att den som dömts till fängelsestraff ska hålla sig undan eller annars försöka undvika verkställighet av straff och att lägesuppgifterna ska kunna antas vara mycket viktiga för att man ska nå honom eller henne. Det är ett villkor för att lagförslaget ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Paragrafen måste ändras på grund av grundlagsutskottets utlåtande. Lagutskottet påpekar att just lägesuppgifterna har betydelse för att man ska nå en person. Därför ser utskottet det inte som nödvändigt att rätten att få teleövervakningsuppgifter heller i fråga om andra som nämns i bestämmelsen ska gälla några andra uppgifter än lägesuppgifterna för en teleadress eller teleterminalutrustning som personen innehar eller annars antas använda. Lagutskottet föreslår således att paragrafen avgränsas enligt det som sagts ovan. Dessutom föreslår utskottet att paragrafen kompletteras på det sätt som grundlagsutskottet föreslår i fråga om personer som dömts till ovillkorligt fängelse.

Till följd av ändringarna bör också paragrafrubriken justeras.

10 §. Inhämtande av basstationsuppgifter och dess förutsättningar. Riksdagen antog den 9 februari 2011 en lag om ändring av 5 a kap. 3 och 3 a § i tvångsmedelslagen (RSv 302/2010 rd — RP

221/2010 rd). Lagen gör det möjligt att inhämta information om mobilteleapparaters läge (3 a §) när någon är skäligen misstänkt för grovt döljande av olagligt byte.

Den föreliggande paragrafen föreslås föreskriva om inhämtande av basstationsuppgifter och villkoren för det. Med *inhämtande av basstationsuppgifter* avses enligt 1 mom. inhämtande av information om teleadresser och teleterminalutrustning som redan är eller kommer att bli registrerade i ett telesystem via en viss basstation. Den gällande tvångsmedelslagen innehåller inte någon separat definition av inhämtande av basstationsuppgifter. I 5 a kap. 3 a § föreskrivs det dock om inhämtande av uppgifter om mobilteleapparaters läge, som det nu föreslagna 1 mom. i princip motsvarar. Det föreslås att benämningen på befogenheten ändras, eftersom den nya benämningen beskriver åtgärdens karaktär bättre än den nuvarande. I den gällande lagen används begreppet mobilteleapparat, som i någon utvidgas genom den föreslagna skrivningen teleadresser och teleterminalutrustning. En ändring jämfört med den gällande lagen är att inhämtandet av basstationsuppgifter också kan gälla teleadresser och teleterminalutrustning som kommer att bli registrerade i framtiden.

I 2 mom. föreskrivs det om förutsättningarna att inhämta basstationsuppgifter. Enligt momentet ska förundersökningsmyndigheten kunna beviljas tillstånd att inhämta basstationsuppgifter som gäller den förmodade brottstidpunkten från en basstation som finns i närheten av den förmodade brottsplatsen, när det finns anledning att misstänka ett brott som avses i 6 § 2 mom. Av särskilda skäl kan tillstånd beviljas även för någon annan tid eller någon annan plats som är av betydelse för utredning av brottet.

I 5 a kap. 3 a § i den gällande tvångsmedelslagen är inhämtandet av uppgifter om mobilteleapparaters läge endast bundet till den förmodade tidpunkten för brottet. Nu ska tillståndet av särskilda skäl kunna utvidgas så att det också gäller någon annan tid som är av betydelse för utredning av brottet. I motiveringen (s. 335/I) nämns som exempel situationer där brottslingen kan antas återvända till en narkotikagömma el-

ler den som gjort sig skyldig till brott mot liv kan antas återvända för att hämta något som av misstag blivit kvar på det ställe där kroppen gömts. Av ordalydelsen i 2 mom. framgår att inhämtandet av basstationsuppgifter i regel ändå ska gälla den förmodade brottstidpunkten.

Den ovannämnda lagändringen som gäller grovt döljande av olagligt byte behöver beaktas i den nya tvångsmedelslagen. Utskottet har ovan föreslagit att brott enligt 6 § 2 mom. skrivs in bland de brott som anges i momentet. Lagändringen vägs på så sätt in genom en paragrafhänvisning i det aktuella 2 mom. Med beaktande av det som står i propositionsmotiveringen finns det inte skäl att avgränsa användningsområdet för åtgärden med anknytning till grovt döljande av olagligt byte så att det blir mindre omfattande än vid andra brott som avses i lagen.

12 §. Systematisk observation och dess förutsättningar. Paragrafens 1 mom. anger vad som avses med observation. Enligt utskottets uppfattning är det inte en bestämmelse om befogenheter utan om en definition som är inskriven som ett begrepp som ska hjälpa till att precisera definitionen av det nya hemliga tvångsmedlet systematisk observation. Med *observation* avses enligt 1 mom. iakttagande av en viss person i hemlighet i syfte att inhämta information. Vid sådan här observation enligt tvångsmedelslagen görs iakttagelser av en person för att främja utredningen av brott. Bestämmelser om observation för att hindra eller avbryta brottslig verksamhet finns i polislagen.

Den gällande tvångsmedelslagen föreskriver inte om observation, utan denna har ansetts tillåten med stöd av sedvanerätten. Observation uppfattas som ett slags basal polisiär funktion där en polisman gör iakttagelser ute på fältet. Enligt definitionen i 28 § 1 mom. 2 punkten i den gällande polislagen ska observationen vara fortlöpande eller upprepad. Så som det står i den allmänna motiveringen till propositionen har begreppen "fortlopande" och "upprepad" i praktiken ansetts oklara, så det föreslås att de slopas helt och hållet. Utskottet noterar att begreppet observation därmed blir tydligare, samtidigt som

skillnaden mellan observation och systematisk observation preciseras. I 2 mom. föreskrivs det att med systematisk observation avses annan än kortvarig observation av en brottsmisstänkt person.

Vid observation ska man i enlighet med nuvarande praxis som stöd för de egna sinnesförmåelserna få använda bl.a. kikare, kamera, videokamera, ljusförstärkare eller andra motsvarande tekniska anordningar, står det i motiveringen (s. 336/I). Vid avgränsningen mot teknisk observation är det väsentliga att den metoden enligt 19 § 1 mom. ska användas med utplacerade tekniska anordningar, medier, eller programvaror. De tekniska anordningar som används vid observation ska under hela den tid då information inhämtas vara under en polismans uppsikt och användas av en polisman.

Den gällande tvångsmedelslagen definierar inte observation. Men observation har av hävd ansetts innebära en möjlighet att använda en teknisk apparat för att göra eller uppta visuella iakttagelser. Utskottet anser att 1 mom. bör beskriva om möjligheten att använda en teknisk apparat, framför allt med tanke på att olovlig observation kriminaliseras i 24 kap. 6 § i strafflagen. Här går det för konsekvensens skull att dra nytta av den formulering som föreslås i 19 § om optisk observation. Gränsen mellan de här metoderna går vid att anordningen vid optisk observation är utplacerad, medan tekniska anordningar som används vid observation som sagt ska vara under en polismans uppsikt och användas av en polisman.

I fråga om optisk observation föreslås det i 19 § i det aktuella kapitlet att det i fall där observationen riktas mot en hemfridsskyddad plats som avses i 24 kap. 11 § i strafflagen i regel måste röra sig om ett allvarligt brott — det strängaste straffet ska vara fängelse i minst fyra år — och att beslutet om att tillgripa åtgärden fattas av en domstol.

Det kommissionsbetänkande som propositionen bygger på utgår från att observation med hjälp av tekniska anordningar inte får företas på hemfridsskyddade platser. Enligt utredning togs systematisk observation med som metod i lag-

förslaget därför att det behövs bestämmelser om lägre straffkrav och beslutsfattare än för optisk observation av hemfridsskyddade platser. Det handlar då om långvarig observation av personer som misstänks för brott. Den systematiska observationen kan fortsätta utan teknisk anordning när den misstänkte befinner sig på en hemfridsskyddad plats, bortsett från utrymmen som används för stadigvarande boende. En teknisk anordning kan dessutom i sådana fall användas via optisk observation, om de lagfästa villkoren för detta är uppfyllda. Därför ser utskottet inget behov av att använda tekniska anordningar vid systematisk observation riktad mot hemfridsskyddade platser. Utskottet föreslår således att 4 mom. kompletteras med en bestämmelse om att användning av tekniska anordningar är uteslutet vid observation och systematisk observation riktad mot hemfridsskyddade platser.

Ändringarna ovan förtydligar skillnaderna mellan de olika tvångsmedlen.

14 §. Förtäckt inhämtande av information och dess förutsättningar. Paragrafen föreskriver om förtäckt inhämtande av information. Med *förtäckt inhämtande av information* avses inhämtande av information genom kortvarig interaktion med en viss person där falska, vilseledande eller förtäckta uppgifter används för att hemlighålla polismannens uppdrag. Det ska inte vara möjligt att utföra förtäckt inhämtande av information i en bostad ens när man går in i bostaden genom medverkan från den som innehar bostaden, står det i motiveringen (s. 339). Med hänvisning till grundlagsutskottets utlåtande föreslår lagutskottet att den här avgränsningen skrivs in i bestämmelsen.

18 §. Beslut om teknisk avlyssning. Enligt

1 mom. ska beslut om bostadsavlyssning och om teknisk avlyssning som riktas mot en misstänkt som berövats sin frihet på grund av brott fattas av en domstol på yrkande av en anhållningsberättigad tjänsteman. Den föreslagna regleringen är densamma som i den gällande lagen.

Beslutsprocessen ändras så att cheferna för polisenheter och andra personer som nämns i 5 a

kap. 5 § 3 mom. i tvångsmedelslagen inte längre ska besluta om teknisk avlyssning. Inte heller undersökningsledaren ska kunna fatta brådskan- de beslut enligt 4 mom. Enligt 2 mom. ska en an- hållningsberättigad tjänsteman besluta om an- nan än i 1 mom. avsedd teknisk avlyssning. Det betyder att det inte längre behövs domstolsbe- slut i fall där en avlyssnings- eller övervaknings- anordning placeras i ett fordon som används av den misstänkte eller i det utrymme där den miss- tänkte befinner sig.

Utskottet påpekar att bestämmelserna i 10 kap. i tvångsmedelslagen utgår från att både tek- nisk avlyssning (16 § 2 mom.) och optisk obser- vation (19 § 3 mom.) riktas mot ett utrymme el- ler någon annan plats där den misstänkte sanno- likt kan antas befinna sig i eller på eller besöka. Den höga bevisningströskeln avses förhindra att tvångsmedlet riktas mot utomstående i situatio- ner där den misstänkte inte befinner sig på plat- sen. Det här måste man ta hänsyn till redan när man överväger att använda sig av teknisk avlyss- ning och optisk observation. Därför behövs det inte längre någon åtskillnad med tanke på fall där anordningen placeras i ett fordon som den misstänkte använder eller i ett utrymme där han eller hon vistas och som särskilt nämns i den gäl- lande paragrafen om beslut om åtgärder (5 a kap. 5 § 1 mom. 6 punkten). Utskottet ställer sig där- för bakom den föreslagna bestämmelsen.

23 §. Teknisk observation av utrustning samt dess förutsättningar. Paragrafens 2 mom. hänvi- sar till identifieringsuppgifter enligt 6 § i samma kapitel. Utskottet preciserar hänvisningen så att den gäller 1 mom. i den paragrafen, som före- skriver om uppgifterna i fråga.

26 §. Installation och avinstallation av anord- ningar, metoder eller programvara. En förun- dersökningstjänsteman har enligt paragrafen rätt att fästa en anordning, metod eller programvara som används för teknisk observation på före- mål, ämnen, egendom, i utrymmen och andra platser eller informationssystem som åtgärden riktas mot, om det behövs för observationen. För att installera, ta i drift och avinstallera anord-

ningen, metoden eller programvaran har förun- dersökningstjänstemannen då rätt att i hemlig- het ta sig in i utrymmet, på platsen eller i infor- mationssystemet och att kringgå, låsa upp eller på något annat motsvarande sätt tillfälligt passe- ra eller störa objektens eller informationssyste- mens säkerhetssystem.

Motiveringen beskriver inte hur myndigheter- nas skadeståndsskyldighet är ordnad i sådana här fall. Principen är att åtgärderna inte orsakar ska- da. I det syftet kan förundersökningsmyndighe- ten i förekommande fall anlita personer som ska assistera vid installationen och avinstallationen. Den gällande lagen har bestämmelser om instal- lation och avinstallation. Utskottet känner inte till att det skulle förekomma problem på den här punkten. Enligt skadeståndslagen (412/1974) ska skador som uppsåtligen eller av vållande or- sakats vid en tjänsteförrättning ersättas oavsett vem som har lidit skadan och i vilken ställning personen befinner sig. Den nya polislagen (RP 224/2010 rd) föreslås också innehålla skade- ståndsbestämmelser om polisverksamhet. Enligt 8 kap. 1 § 1 mom. i den föreslagna lagen ska per- son- och egendomsskador som orsakats utomstå- ende genom tvångsåtgärder som polisen vidtagit ersättas av statens medel.

28 §. Brottsförbud. En polisman som företar en täckoperation får enligt 1 mom. inte begå brott eller ta initiativ till ett brott. Om en polisman som företar en täckoperation begår en trafikför- seelse, en ordningsförseelse eller något annat jämförbart brott för vilket det föreskrivna straf- fet är ordningsbot, går polismannen enligt 2 mom. fri från straffansvar, om gärningen har va- rit nödvändig för att syftet med täckoperationen ska nås eller för att inhämtandet av information inte ska avslöjas. Dessutom kan en polisman som företar en täckoperation på vissa villkor en- ligt 10 kap. 29 § delta i en organiserad kriminell sammanslutnings verksamhet och i kontrollera- de leveranser.

Friheten från straffansvar motiveras (s. 401/II) med att den som utför täckoperationen måste kunna vinna förtroende hos medlemmar- na i den kriminella gruppen. Om man vill tillåta

täckoperationer som riktas mot medlemmarna i en professionell kriminell grupp genom infiltration är man i praktiken tvungen att godkänna möjligheten att den som utfört täckoperationen åtminstone vid en bedömning i efterhand kan vara delaktig i brott.

Grundlagsutskottet har tidigare ansett att okonventionella befogenheter kan sägas ge polisen rätt att bryta mot vissa straffrättsliga förbud utan tjänsteansvar. I konstitutionellt hänseende är en sådan tjänsteverksamhet redan i sig relevant med tanke på principen om förvaltningens lagbundenhet. Principen kan bland annat anses innebära att en offentlig myndighet inte utan synnerligen vägande skäl och exakt angivna förutsättningar får ges nya befogenheter att utföra uppgifter som annars är straffrättsligt straffbara även om de utförs av en myndighet (GrUU 5/1999 rd). Förslaget medför inga problem i konstitutionellt hänseende. Grundlagsutskottet föreslår ändå att bestämmelsen ändras så att villkoret för ansvarsfrihet är att det har varit nödvändigt att begå brott för att syftet ska fullföljas eller avslöjande hindras.

Således föreslår lagutskottet att ordet "tarpeen" i 2 mom. ersätts med "välttämätönt" i den finska versionen. Ändringsförslaget påverkar inte den svenska texten.

31 §. Beslut om en täckoperation. Enligt

1 mom. ska beslut om en täckoperation fattas av chefen för centralkriminalpolisen, chefen för skyddspolisen eller chefen för en polisinspektion som anges i en förordning av statsrådet. Detsamma ska gälla bevisprovokation genom köp (35 § 1 mom.) och skyddande (48 § 1 mom.).

På grund av grundlagsutskottets utlåtande föreslår lagutskottet att chefen för en polisinspektion som föreskrivs i statsrådets förordning stryks i 1 mom. På grund av åtgärdens art och de praktiska behoven ska således chefen för centralkriminalpolisen eller chefen för skyddspolisen besluta om täckoperationer. Den andra meningen i momentet föreskriver särskilt om beslut om täckoperationer som uteslutande genomförs i datanät.

32 §. Beslut om förutsättningarna för täckoperation. Principen är att besluten om de hemliga tvångsmedel som mest inkräktar på de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna ska fattas av en domstol. Men på grund av täckoperationernas art gäller detta inte täckoperationer över lag. Enligt föreslagna 32 § ska domstolen avgöra om det finns förutsättningar enligt 27 § 2 mom. för en täckoperation, dvs. om brottet eller brotten som helhet är sådana att de får utredas med hjälp av täckoperationer.

Avgränsningen i fråga om domstolsbeslut bygger framför allt på aspekter som gäller säkerheten för polismännen som genomför täckoperationer och deras anhöriga och syftet med inhämtandet av information. Därför är det befogat att domstolen behandlar de uppgifter som enligt 31 § 3 mom. ska finnas i polisens beslut bara till den del det är nödvändigt för att bedöma om det finns förutsättningar enligt 27 § 2 mom. Enligt motiven (s. 354/II) ska domstolen inte behandla t.ex. identifikationsuppgifterna för de polismän som genomför täckoperationen, täckoperationens syfte och genomförandeplan eller huruvida åtgärder enligt 29 § får vidtas inom ramen för täckoperationen.

I motiveringen till 43 § i samma kapitel (s. 365/I) står det t.ex. att domstolen inte behöver få information om vilka som misstänks för ett brott eller på vilken ort informationen inhämtas. Det väsentliga är och det räcker också att det misstänkta brottet eller den misstänkta brottsliga verksamheten beskrivs på ett allmänt plan. Handläggningen i samband med dessa ärenden kan vid behov ske någon annanstans än i domstol, t.ex. i polisens lokaler. Trots att man alltid ska fästa särskild vikt vid sekretess och datasäkerhet när hemliga tvångsmedel används, framhävs detta extra mycket vid täckoperationer. De viktigaste bestämmelserna om sekretess finns i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar (370/2007).

De ärenden som avses i paragrafen ska i enlighet med 43 § 1 mom. koncentrerat behandlas vid Helsingfors tingsrätt. Domstolen ska iaktta bestämmelserna om andra hemliga tvångsmedel

som behandlas i domstol, men enligt 6 mom. ska den fasta särskild vikt vid att sekretessen iakttas och att informationen i handlingar och informationssystem skyddas genom nödvändiga förfaranden och datasäkerhetsarrangemang.

Utskottet anser att den föreslagna beslutsprocessen kan anses befogad med hänsyn till åtgärdens art. Till skillnad från grundlagsutskottet anser lagutskottet inte att paragrafen behöver föreskriva om att täckoperationer får inledas innan domstolen har avgjort ärendet. Om domstolens medverkan i beslutsprocessen krävs för att någon åtgärd ska kunna tillgripas, får åtgärden självfallet inte vidtas förrän domstolen har kommit med ett avgörande. Om åtgärden får vidtas genom beslut av en anhållningsberättigad tjänsteman före domstolsbeslutet, finns det en explicit bestämmelse om det i lagen.

35 §. Beslut om bevisprovokation genom köp.

På grund av grundlagsutskottets utlåtande föreslår lagutskottet att chefen för en polisinrättning som föreskrivs i statsrådets förordning stryks i 1 mom. På grund av åtgärdens art och de praktiska behoven ska således chefen för centralkriminalpolisen eller chefen för skyddspolisen besluta om bevisprovokation genom köp. Beslut om bevisprovokation genom köp som gäller säljanbud uteslutande till allmänheten får också fattas av en för uppdraget förordnad anhållningsberättigad tjänsteman som särskilt utbildats för hemligt inhämtande av information.

43 §. Förfarandet i domstol. Den föreslagna paragrafen innehåller de viktigaste bestämmelserna om domstolsbehandling av hemliga tvångsmedel. I 3 mom. föreskrivs det att om domstolen har beviljat tillstånd till teleavlyssning eller teleövervakning, får den pröva och avgöra ett ärende som gäller beviljande av tillstånd i fråga om en ny teleadress eller teleterminalutrustning utan att den tjänsteman som framställt yrkandet eller en av denne förordnad tjänsteman är närvarande, om det har förflutit mindre än en månad från den muntliga förhandlingen i ett tillståndsärende som gäller samma misstanke om brott.

Enligt motiveringen till paragrafen (s. 364/I) ska det i fall enligt 3 mom. vara fråga om samma brottsmisstänkta person och samma brottsmisstanke som i det tidigare beviljade tillståndet. Utskottet menar att paragrafen för tydlighetens skull bör nämna detta.

48 §. Beslut om skyddande. På grund av grundlagsutskottets utlåtande föreslår lagutskottet att chefen för en polisinrättning som föreskrivs i statsrådets förordning stryks i 1 mom. På grund av åtgärdens art och de praktiska behoven ska således chefen för centralkriminalpolisen eller chefen för skyddspolisen besluta om registeranteckningar och upprättande av handlingar.

50 §. Informationsskyldighet och föreläggande att säkra data. Utskottet föreslår ovan en ny 8 kap. 18 § och följaktligen bör paragrafen inte hänvisa till 8 kap. 22—25 § utan till 8 kap. 23—26 §.

52 §. Förbud mot avlyssning och observation. I 5 a kap. 10 § i den gällande tvångsmedelslagen föreskrivs det om förbud mot teleavlyssning och teknisk avlyssning. Dessutom förbjuder paragrafen optisk övervakning i vissa fall. Den paragraf som nu föreslås föreskriver om förbud mot avlyssning och observation i fråga om teleavlyssning, teknisk avlyssning och optisk observation.

Motiveringen till den gällande paragrafen (RP 22/1994 rd) tar upp det faktum att avlyssningsförbudet är avgränsat till bara vissa tvångsmedel. Det avgörande är om man de facto kan få konfidentiell information genom att tillämpa metoden. Observationsförbudet är avsett att säkra information som omfattas av tystnadsplikt eller tystnadsrätt, så därför ska det inbegripa optisk observation. På grund av skyddet för konfidentiella meddelanden behöver paragrafen enligt utskottet kompletteras med en bestämmelse om inhämtande av information i stället för teleavlyssning.

Hur observation går till beskrivs i motiveringen till 12 § i propositionen (s. 335-337). Observation kan ses som ett slags basal polisiär funktion. Eftersom polismän hela tiden gör iakttagelser ute på fältet, är observation vanligt på det

sättet att man inte kan tala om intrång i konfidentiell kommunikation. Utskottet har föreslagit att 12 § kompletteras med en bestämmelse om att tekniska anordningar inte får användas vid observation eller systematisk observation av en hemfridskyddad plats som avses i 24 kap. 11 § i strafflagen. Avgränsningen bidrar till att de här formerna av observation inte gör att det kommer in information om konfidentiell kommunikation. Det finns alltså inga skäl att lägga till observation och systematisk observation i förbudet.

Enligt 23 § 2 mom. får man genom teknisk observation av utrustning inte inhämta information om innehållet i ett meddelande eller om identifieringsuppgifter. Ett förbud mot observation och avlyssning behövs alltså heller inte när det gäller teknisk observation av utrustning.

55 §. Överskottsinformation. Med överskottsinformation avses information som fåtts genom teleavlyssning, teleövervakning, inhämtande av basstationsuppgifter och teknisk observation, när informationen inte har samband med ett brott eller när den gäller något annat brott än det för vars utredning tillståndet har getts eller beslutet fattats. Överskottsinformation får enligt 56 § 1 mom. användas i samband med utredning av brott, när informationen gäller ett brott för vars utredning man skulle ha fått använda det tvångsmedel genom vilket informationen har fåtts, eller när det föreskrivna strängaste straffet för brottet är fängelse i minst två år. Överskottsinformation får även användas för att utreda stöld och häleri.

De hemliga tvångsmedel som ger upphov till överskottsinformation föreslås bli utökade med teleövervakning, inhämtande av basstationsuppgifter och alla former av teknisk observation. Den gällande lagen nämner bara teleavlyssning och teknisk avlyssning. Så här har man lösgjort sig från kopplingen till skyddet för konfidentiella samtal som nämns i motiven till den gällande paragrafen (RP 22/1994 rd).

Så som utskottet har noterat under 52 § uppfattas observation som ett slags basal polisiär funktion. Eftersom polismän hela tiden gör iakt-

tagelser ute på fältet, är observation en allmän företeelse. Praktiskt taget är det mycket svårt att precisera och specificera när information som polisen fått genom att göra iakttagelser är överskottsinformation. Utskottet har ovan föreslagit att 12 § kompletteras med en bestämmelse om att tekniska anordningar inte får användas vid observation eller systematisk observation av en hemfridskyddad plats som avses i 24 kap. 11 § i strafflagen. Det bidrar till att de här formerna av observation inte gör att det kommer in överskottsinformation som avses här. Därför finns det enligt lagutskottet inga skäl att skriva in observation och systematisk observation i paragrafen.

56 §. Användning av överskottsinformation. Enligt grundlagsutskottet är 1 mom. problematiskt, för det första därför att det enbart utgår från att brottet ska motivera tvångsmedlet, fastän beslutet om tvångsmedel ska väga in villkoren för tvångsmedlet i fråga och de allmänna kriterierna för hemliga tvångsmedel enligt 10 kap. 2 §. Dessutom ska tillståndsbeslutet alltid fattas efter prövning. För det andra blir användningen av hemliga tvångsmedel enligt 55 § betydligt mer omfattande än vad bestämmelserna i kapitlet i övrigt säger om villkoren för att använda dem. Exempelvis är de brott som motiverar tvångsmedel och som är ett villkor för teleavlyssning allvarliga jämfört med t.ex. stöld, som bestraffas med böter eller fängelse i högst ett och ett halvt år. Den föreslagna bestämmelsen måste ändras så att domstolen ska besluta om användning av överskottsinformation, om polisen har fått denna genom ett tvångsmedel som får användas enligt domstolsbeslut. Dessutom får överskottsinformation användas bara för att utreda brott där man hade kunnat besluta om användning av tvångsmedel för utredningen. Annars kan lagförslaget inte behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Utifrån grundlagsutskottets utlåtande föreslår lagutskottet att "eller när det föreskrivna strängaste straffet för brottet är fängelse i minst två år" stryks i slutet av första meningen i 1 mom., likaså hela nästa mening. Dessutom före-

slår utskottet en ny bestämmelse i slutet av momentet om att domstolen ska besluta om användning av överskottsinformation, om denna har fåtts genom ett tvångsmedel om vars användning domstolen beslutar.

58 §. *Avbrytande av teleavlyssning, teknisk avlyssning och teknisk observation av utrustning.* I 1 mom. föreslås en bestämmelse om när teleavlyssning och teknisk avlyssning ska avbrytas. Om det innan användningen av tvångsmedlet har avbrutits har uppkommit skäl att misstänka en person för ett brott som avses i 3 § 2—4 mom., 16 § 3 mom. eller 17 § eller det har uppkommit skäl att med fog anta att en person kommer att göra sig skyldig till ett sådant brott, får en anställningsberättigad tjänsteman utifrån 2 mom. besluta att teleavlyssning eller teknisk avlyssning ska riktas mot den personen.

Ärenden som gäller teleavlyssning, bostadsavlyssning och teknisk avlyssning som riktas mot en misstänkt som berövats sin frihet på grund av brott ska den anställningsberättigade tjänstemannen föra till domstol så snart det är möjligt, dock inom 24 timmar från det att tvångsmedlet riktades mot den nya personen. Om domstolen inte beviljar tillstånd till teleavlyssning eller teknisk avlyssning, ska användningen av tvångsmedlet avslutas och de upptagningar som fåtts genom detta och anteckningarna om de uppgifter som fåtts genom detta genast utplånas.

Förslaget innebär ett undantag från principen att beslut om teleavlyssning, bostadsavlyssning och teknisk avlyssning som riktas mot en misstänkt som berövats sin frihet på grund av brott alltid ska fattas av domstolen. Grundlagsutskottet har granskat beslutsprocessen i akuta fall och menat att det är rätt att den anställningsberättigade tjänstemannen heller inte då kan besluta om teknisk avlyssning på hemfridsskyddade platser. Grundlagsutskottet har ansett att beslutet om teknisk avlyssning inte ens i akuta fall kan fattas av den anställningsberättigade tjänstemannen på grund av den hemlighet i fråga om förtroliga meddelanden som grundlagens 10 § garanterar. Teleavlyssning ska alltid vara beroende av till-

stånd från domstolen (GrUU 36/2002 rd). Enligt utlåtandet måste lagförslaget ändras på den här punkten för att kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med hänvisning till grundlagsutskottets utlåtande föreslår lagutskottet att 2 mom. stryks.

60 §. *Underrättelse om användning av hemligt tvångsmedel.* I 1 mom. föreskrivs det om skyldigheten att underrätta en misstänkt om teleavlyssning, inhämtande av information i stället för teleavlyssning, teleövervakning, systematisk observation, förtäckt inhämtande av information, teknisk observation och kontrollerade leveranser som han eller hon berörts av. På yrkande av en anställningsberättigad tjänsteman får domstolen enligt 2 mom. besluta att underrättelsen enligt 1 mom. till den misstänkte får skjutas upp med högst två år åt gången, om det är motiverat för att trygga pågående inhämtande av information, trygga statens säkerhet eller skydda liv eller hälsa. Domstolen får besluta att underrättelsen ska utebli, om det är nödvändigt för att trygga statens säkerhet eller skydda liv eller hälsa.

Paragrafens 3 mom. gäller att underrätta en misstänkt som varit föremål för en täckoperation, bevisprovokation genom köp och styrd användning av informationskällor. På yrkande av en anställningsberättigad tjänsteman får domstolen enligt 4 mom. besluta att underrättelsen enligt 3 mom. till den misstänkte får skjutas upp med högst två år åt gången eller helt och hållet utebli, om det är motiverat för att trygga pågående eller framtida inhämtande av information, trygga statens säkerhet eller skydda liv eller hälsa.

Det sägs inte i motiven varför 4 mom. till skillnad från 2 mom. ska föreskriva om samma villkor för uppskjuten och utebliven underrättelse. Utskottet anser att grunderna för att låta underrättelsen utebli helt och hållet bör vara strängare än för att skjuta upp den. Det kan anses motiverat med en bestämmelse i analogi med 2 mom., där de olika fallen skiljs åt med tydligt differentierad tröskel. Därför föreslår utskottet att paragrafen omarbetas så att 2 och 4 mom. slås samman och blir ett nytt 3 mom. Samtidigt bör 2

mom. kompletteras så att den också beaktar framtida inhämtande av information. Av ändringen följer att 3 mom. i lagförslaget blir 2 mom.

Följaktligen blir 5 mom. i lagförslaget 4 mom. och hänvisningen ska gälla 3 mom. Det nuvarande 6 mom. blir 5 mom.

65 §. *Tillsyn över användningen av hemliga tvångsmedel.* Inrikesministeriet ska enligt 2 mom. årligen lämna riksdagens justitieombudsman en berättelse om hur hemliga tvångsmedel och skyddandet av dem har använts och övervakats. För klarhetens skull konstaterar utskottet att berättelsen också ska täcka in gränsbevakningsväsendets åtgärder.

4. Lag om ändring av häktningsslagen

11 kap. *Granskning av fängelselokaler och häktade*

9 §. *Förfarande och protokoll.* Utskottet föreslår ovan en ny 8 kap. 18 § i tvångsmedelslagen och följaktligen bör 2 mom. inte hänvisa till 8 kap. 32 § utan till 33 §.

5. Lag om ändring av fängelselagen

1 kap. *Allmänna bestämmelser om verkställighet av fängelse*

11 §. *Handräckning.* I anknytning till omorganiseringen av brottspåföljdsområdet antog riksdagen den 15 februari 2011 en lag om ändring av fängelselagen (RP 279/2010 rd - LaUB 35/2010 rd). Genom lagen ändrades 1 kap. 11 § 1 mom. så att "Fångvårdsväsendet" ändrades till "Brottspåföljdsmyndigheten". Utskottet harmoniserar 1 mom. med den här lagändringen. Därmed behöver också ingressen justeras.

16 kap. *Granskning av fängelselokaler och fångar*

9 §. *Förfarande och protokoll.* Utskottet föreslår ovan en ny 8 kap. 18 § i tvångsmedelslagen

och följaktligen bör 2 mom. inte hänvisa till 8 kap. 32 § utan till 33 §.

12. Lag om ändring av lagen om verkställighet av böter

42 §. *Bestämmande över egendom som dömts förverkad.* Polisstyrelsen bestämmer enligt 1 mom. om de verkställighetsåtgärder som avser egendom som dömts förverkad, och den kan ge polisinsättningen rätt att förordna om åtgärder. Momentet beaktar inte tullmyndighetens status. Utskottet föreslår att momentet kompletteras med en mening om att Tullstyrelsen bestämmer om de verkställighetsåtgärder som avser egendom som dömts förverkad i tullbrottmål.

19. Lag om ändring av 15 och 23 § i lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden

15 §. *Begränsningar i användningen av tvångsmedel.* Riksdagen antog den 1 februari 2011 en lag om ändring av 15 § i lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden (RSv 286/2010 rd — RP 285/2010 rd). I och med den ändrades 15 § 2 mom. så som det lyder i lag 547/2007. Den nu aktuella paragrafens 2 mom. bör samordnas med lagändringen. Av samma orsak bör ingressen justeras.

Utskottet föreslår ovan en ny 8 kap. 18 § i tvångsmedelslagen och följaktligen bör 2 mom. inte hänvisa till 8 kap. 23 § utan till 24 §.

23 §. *Användning av tvångsmedel för inhämtande av bevis och för säkerställande av verkställigheten av en förverkandepåföljd.* I 1 mom. anges de tvångsmedel som får användas för att inhämta bevis och säkerställa verkställigheten av en förverkandepåföljd. Av misstag har kontrollerad leverans uteblivit. Utskottet föreslår att det läggs till i lagförslaget.

33. Lag om ändring av 65 § i värnpliktslagen

65 §. *Undersökning som klarlägger bruk av narkotika.* Utskottet föreslår ovan en ny 8 kap. 18 § i tvångsmedelslagen och följaktligen bör 2 mom. inte hänvisa till 8 kap. 29 § utan till 30 §.

35. Lag om ändring av militära disciplinlagen

25 a §. Utskottet föreslår ovan en ny 8 kap. 18 § i tvångsmedelslagen och följaktligen bör 1 mom. inte hänvisa till 8 kap. 29 § utan till 30 §.

54. Lag om ändring av 35 § i lagen om radiofrekvenser och teleutrustningar

35 §. *Handräckning.* Utskottet föreslår ovan en ny 8 kap. 18 § i tvångsmedelslagen och följaktligen bör 2 mom. inte hänvisa till 8 kap. 30 § utan till 31 §.

61. Lag om ändring av 50 och 50 a § i lagen om privata säkerhetstjänster

50 §. *Tillfälligt återkallande av godkännande som väktare eller som utförare av säkerhetskyddsuppgifter.* Utskottet föreslår ovan en ny 8 kap. 18 § i tvångsmedelslagen och följaktligen bör 2 mom. inte hänvisa till 8 kap. 30 § utan till 31 §.

62. Lag om ändring av 7 och 8 § i lagen om förbud mot anordningar som försvårar trafikkövertäckningen

8 §. *Kroppsvisitation.* Utskottet föreslår ovan en ny 8 kap. 18 § i tvångsmedelslagen och följaktligen bör paragrafen inte hänvisa till 8 kap. 30 § utan till 31 §.

67. Lag om ändring av 5 kap. i tvångsmedelslagen (Nytt lagförslag)**5 kap. Genomsökning**

7 a §. *Domstolsprövning av husrannsakan.* På grund av avgörandena från europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna har utskottet ovan föreslagit att den nya tvångsmedelslagen (lagförslag 2) kompletteras med en paragraf om domstolsprövning av husrannsakan (ny 10 kap. 18 §). Eftersom den aktuella lagstiftningsreformen möjligen väntas träda i kraft först i början av 2014, anser utskottet att en motsvarande bestämmelse på samma grunder behöver tas in i den gällande tvångsmedelslagen redan tidigare.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelse. Av orsaken ovan avses den föreslagna lagen träda i kraft så snart som möjligt.

För tydlighetens skull föreslår utskottet dessutom en övergångsbestämmelse om att denna lag tillämpas på husrannsakan som förrättas efter det att denna lag trädde i kraft.

Lagmotionerna

LM 36/2009 rd. Ersättningar för kostnader för hörande vid förundersökningar ingick inte i uppdraget för det aktuella lagberedningsprojektet, så förslaget till ny förundersökningslag innehåller ingen bestämmelse om det. Utskottet anser att det är ett sakkomplex som varken är möjligt eller motiverat att genomföra utifrån lagmotionen. Det krävs lagberedning där man noga bedömer reformbehovet, möjligheterna att genomföra ändringen plus ekonomiska och andra konsekvenser. Utskottet ställer sig inte bakom förslaget att komplettera förundersökningslagen med en bestämmelse om kostnadsersättningar och föreslår därför att lagmotionen förkastas.

LM 110/2010 rd. Utskottet föreslår att förslaget till tvångsmedelslag kompletteras med en ny 10 kap. 18 § om domstolsprövning av husrannsakan och lägger fram ett nytt lagförslag 67 om ändring av 5 kap. i den gällande tvångsmedelslagen, där ett motsvarande förfarande införs redan

före den beräknade tidpunkten då den nya tvångsmedelslagen ska träda i kraft. Dessutom föreslår utskottet att bestämmelserna om genomsökning av platser och anknytande rättsmedel i övrigt godkänns enligt propositionen. Därför föreslår utskottet att lagmotionen förkastas.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner lagförslag 3, 6—11, 13, 15—18, 20—27, 29—32, 34, 36—51, 53, 55—60 och 63—66 utan ändringar,

godkänner lagförslag 1, 2, 4, 5, 12, 14, 19, 28, 33, 35, 52, 54, 61 och 62 med ändringar (Utskottets ändringsförslag),

godkänner ett nytt lagförslag 67 (Utskottets nya lagförslag),

förkastar lagmotionerna LM 36/2009 rd och LM 110/2010 rd och

godkänner två uttalanden (Utskottets förslag till uttalanden).

Utskottets ändringsförslag

1.

Förundersökningslag

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

2 §

Bestämmelser om tillämpningsområdet

Undersökningsledare

1 och 2 §
(Som i RP)

Förundersökningen leds av en undersökningsledare, som är en sådan anställningsberättigad tjänsteman som avses i 2 kap. 9 § i tvångsmedelslagen (/). (utesl.) Åklagaren är dock undersökningsledare endast i de fall som anges i 4 § 1 mom. En kriminalöverkonstapel eller överkonstapel får vara undersökningsledare vid förundersökning som görs av polisen, om det finns grundad anledning till det utifrån ärendets art eller av något annat motsvarande skäl. En tjänsteman har rätt att vara undersökningsledare vid förundersökning som görs av någon annan myndighet, om det föreskrivs särskilt i lag om denna rätt.

2 kap.

(2 mom. som i RP)

Vilka som deltar i förundersökning

1 §

3 §
(Som i RP)

Myndigheterna vid förundersökning

(1 och 2 mom. som i RP)
Förutom förundersökningsmyndigheterna deltar även (utesl.) åklagaren i förundersökning.

4 §

Särskilda undersökningsarrangemang

Åklagaren leder förundersökningen av brott som en polisman misstänks ha begått i samband med tjänsteuppdrag. Om brottets allvarlighet eller ärendets art annars förutsätter det, kan åklagaren besluta att vara undersökningsledare trots att det brott som en polisman misstänks ha begått inte har begåtts i samband med tjänsteuppdrag. Åklagaren kan i ovan avsedda fall leda förundersökningen även till den del det i ärendet utöver en polisman finns någon annan misstänkt, om det är ändamålsenligt med tanke på utredningen av ärendet. Åklagaren är inte undersökningsledare, om ett ärende behandlas som ett ordningsbottsärende eller strafforderärende.

(2 och 3 mom. som i RP)

5 och 6 §
(Som i RP)

7 §

Jäv för förundersökningstjänsteman

(1 mom. som i RP)

Frågan om en förundersökningstjänsteman är jävig ska avgöras utan dröjsmål. Frågan avgörs av tjänstemannen själv eller vid behov av tjänstemannens chef. Om (*utesl.*) åklagaren är undersökningsledare ska denne höras i frågan om en utredare är jävig och kan han eller hon åta sig att avgöra frågan.

(3 mom. som i RP)

8 §
(Som i RP)

3 kap.

Allmänna bestämmelser om hur förundersökning ska genomföras

1—3 §
(Som i RP)

4 §

Förundersökning av målsägandebrott

Om (*utesl.*) åklagaren får väcka åtal för brott endast på yrkande av målsäganden (*målsägandebrott*), görs förundersökning bara om målsäganden har underrättat förundersökningsmyndigheten eller åklagaren om att målsäganden yrkar på straff för den som är skyldig till brottet. Om målsäganden återtar sitt straffyrkande, ska undersökningen läggas ned.

(2 mom. som i RP)

Om (*utesl.*) åklagaren enligt lag får väcka åtal för målsägandebrott när ett allmänt intresse kräver det, trots att målsäganden inte yrkar på straff för den som är skyldig till brottet, ska förundersökning göras på åklagarens begäran.

(4 mom. som i RP)

5 och 6 §
(Som i RP)

7 §

Åtgärder som parterna begär

(1 mom. som i RP)

Under förundersökningen beslutar undersökningsledaren eller, med stöd av 5 kap. 2 § 1 mom., (*utesl.*) åklagaren om de förundersökningsåtgärder som en part begär. När målet har överförts till åklagaren beslutar åklagaren om åtgärderna.

8 §

Brott som har begåtts utomlands

Förundersökningsmyndigheten får undersöka ett brott som misstänks ha begåtts utomlands, om finsk lag kan tillämpas på brottet med stöd av 1 kap. i strafflagen och om det av skäl som gäller undersökningen och för att straffansvaret ska förverkligas är ändamålsenligt att förundersökning görs i Finland. *Det är åklagaren som ska besluta om förundersökning ska inledas, om det för att utreda brottet i Finland krävs riksåklaga-*

rens åtalsförordnande enligt 1 kap. 12 § i strafflagen.

(2 mom. som i RP)

I fråga om internationellt samarbete vid utredning av brott föreskrivs särskilt i lag.

9 §
(Som i RP)

10 §

Begränsning av förundersökningen

Åklagaren kan på framställning av undersökningsledaren besluta att förundersökning inte ska göras eller att förundersökningen ska läggas ned, om åklagaren med stöd av 1 kap. 7 eller 8 § i lagen om rättegång i brottmål eller någon annan motsvarande bestämmelse i lag skulle låta bli att väcka åtal och inget viktigt allmänt eller enskilt intresse kräver att åtal väcks.

(2 och 3 mom. som i RP)

11—14 §
(Som i RP)

4 kap.

Förundersökningsprinciperna och rättigheterna för dem som deltar i förundersökning

1—7 §
(Som i RP)

8 §

Förordnande av intressebevakare för barn

När det gäller en part som inte har fyllt 18 år ska domstolen förordna en intressebevakare för förundersökningen, om det finns grundad anledning att anta att vårdnadshavaren, en intressebevakare eller någon annan laglig företrädare inte opartiskt kan bevaka partens intresse i ärendet och om det inte är klart onödigt att förordna en intressebevakare. Undersökningsledaren ska vid behov hos domstolen ansöka om att en intressebevakare ska förordnas. Ansökan kan också gö-

ras av (*utesl.*) åklagaren, den magistrat som är förmyndarmyndighet enligt lagen om förmyndarverksamhet (442/1999) eller ett i 6 § 1 mom. i socialvårdslagen (710/1982) avsett organ (*soci-almyndighet*). Ett intressebevakarförordnande gäller tills handläggningen av det brottmål upphör i fråga om vars förundersökning förordnandet har getts.

(2 mom. som i RP)

9 §
(Som i RP)

10 §

Rätt att anlita biträde vid förundersökningen

(1 mom. som i RP)

Undersökningsledaren eller (*utesl.*) åklagaren ska göra framställning till domstolen om att ett rättegångsbiträde eller en stödperson ska förordnas för målsäganden, när det finns orsak till det enligt bestämmelserna i 2 kap. i lagen om rättegång i brottmål, och likaså om att en försvarare ska förordnas för den som är misstänkt för brott, när det finns orsak till det enligt 1 § 3 mom. i det nämnda kapitlet.

(3 mom. som i RP)

11 §
(Som i RP)

12 §

Handläggningsspråket vid förundersökning

(1—3 mom. som i RP)

Andra än finsk-, svensk- eller samiskspråkiga har rätt att vid förundersökning använda det språk de förstår och kan tala tillräckligt bra. *Teckenspråkiga har rätt att använda teckenspråk.* Förundersökningsmyndigheten ska sköta tolkningen eller på statens bekostnad skaffa en tolk. (*Utesl.*)

I de fall som avses i 2 och 4 mom. ska tolkning ordnas också när det behövs på grund av att den som ska höras har en syn-, hörsel- eller talskada. (Nytt 5 mom.)

13—15 §
(Som i RP)

5 kap.

Förundersökningssamarbete mellan förundersökningsmyndigheter och åklagare

1 §

Underrättelse till åklagaren

Förundersökningsmyndigheten ska *genast* underrätta (*utesl.*) åklagaren om ett ärende där den misstänkte är en polisman om inte ärendet behandlas som ett ordningsbottsärende eller strafforderärenden. Åklagaren ska dessutom underrättas om ett brott som har kommit (*utesl.*) för undersökning, när förundersökningsmyndigheterna och åklagarmyndigheterna (*utesl.*) tillsammans utifrån sina befogenheter har beslutat att brottet ska omfattas av underrättelseskyldigheten eller om åklagaren har begärt underrättelse om brottet. (*Utesl.*)

(2 mom. *utesl.*)

2 §

Åklagarens befogenheter vid förundersökning

Förundersökningsmyndigheten ska på (*utesl.*) åklagarens begäran göra förundersökning eller utföra förundersökningsåtgärder. Förundersökningsmyndigheten ska också annars iaktta de föreskrifter som åklagaren meddelar för att säkerställa att ärendet utreds så som avses i 1 kap. 2 §.

(2 och 3 mom. som i RP)

3 §

Samarbetskyldighet

Förundersökningsmyndigheten ska så som ärendets art eller omfattning förutsätter underrätta (*utesl.*) åklagaren om omständigheter som hänför sig till förundersökningen och förundersökningsåtgärderna och om undersökningens framskridande i övrigt. Om förundersöknings-

myndigheten har underrättat åklagaren om ett brott som har kommit för undersökning, ska undersökningsledaren innan förundersökningen avslutas höra åklagaren om ärendet har utretts tillräckligt väl enligt vad som föreskrivs i 1 kap. 2 §. Detta gäller när ärendets art och omfattning kräver att åklagaren hörs eller när det är meningen att förundersökningen utan att ärendet hänskjuts till åklagaren. Bestämmelser om skyldighet att underrätta om användning av tvångsmedel finns i tvångsmedelslagen (/).

(2 och 3 mom. som i RP)

6 kap.

Närvaro vid förundersökning

1—7 §
(Som i RP)

7 kap.

Förhör

1—12 §
(Som i RP)

13 §

Medverkan när någon annan förhörs

(1 mom. som i RP)

Åklagaren har rätt att medverka vid förhör.

14 §
(Som i RP)

15 §

När lagliga företrädare för en omyndig ska kontaktas

De lagliga företrädare för en omyndig som avses i 14 § 1 och 2 mom. och som har rätt att vara närvarande ska på förhand underrättas om förhöret, och åtminstone en av dem ska ges tillfälle att närvara vid förhöret.

(2 och 3 mom. som i RP)

16 §
(Som i RP)

17 §
Att ställa frågor

Vid förhöret får en part och hans eller hennes biträde eller ombud med utredarens tillstånd ställa frågor till den som förhörs för utredning av saken. Utredaren får besluta att frågorna ska ställas genom utredarens förmedling. Även (*utesl.*) åklagaren får ställa frågor till den som förhörs. En part och hans eller hennes biträde eller ombud har också annars rätt att begära att utredaren frågar den som förhörs om sådant som behövs för utredning av saken.

18—20 §
(Som i RP)

8 kap.
Konfrontation

1 och 2 §
(Som i RP)

3 §
Hur en konfrontation ska ordnas

(1 mom. som i RP)
Utredaren kan tillåta att en part, hans eller hennes biträde eller ombud och tillsammans med en målsägande den som förordnats som stödperson för honom eller henne är närvarande vid konfrontationen, om detta inte försvårar identifieringen. *Åklagaren* ska ges tillfälle att närvara vid konfrontationen.

(2 mom. som i RP)

4 och 5 §
(Som i RP)

9 kap.

Förundersökningsmaterial

1—3 §
(Som i RP)

4 §

Inspelning av förhör för att användas som bevis

(1 och 2 mom. som i RP)

Åklagaren ska ges tillfälle att närvara vid förhöret. Åklagaren har rätt att själv eller genom förhørsledarens förmedling ställa frågor till den som förhörs.

5—7 §
(Som i RP)

10 kap.

Avslutande av förundersökning

1 §

Avslutande av förundersökning

Innan förundersökningen avslutas ska parterna ges tillfälle att till förundersökningsmyndigheten lämna sin avslutande utsaga om tillräckligheten hos förundersökningsmaterialet, bevisvärderingen, rättsfrågorna eller andra omständigheter som är viktiga för behandlingen, om det inte med beaktande av ärendets art och omfattning, det obetydliga brottet eller andra liknande omständigheter är uppenbart onödigt att en utsaga begärs för åtalsprövning och domstolsbehandling. (*Utesl.*)

Begäran om avslutande utsaga ska vid behov preciseras. Det ska avsättas så mycket tid för utsagan att den som ska lämna den hinner sätta sig in i ärendet i tillräckligt hög grad och utan att behandlingen för den skull drar ut på tiden onödigt mycket. Efter att ha fått den avslutande utsagan ska förundersökningsmyndigheten pröva om förundersökningen måste kompletteras på grund av den.

Undersökningsledaren ska besluta om avslutande utsaga begärs eller inte och vilka åtgärder den eventuellt föranleder. I förekommande fall ska åklagarens synpunkt inhämtas om behovet av och innehållet i en begäran om en avslutande utsaga. (Nytt 3 mom.)

2 §

Avslutande av förundersökning

Efter det att förundersökningen blivit klar ska saken överlämnas till (*utesl.*) åklagaren för åtalsprövning eller för utfärdande av strafforder eller ordningsbotsföreläggande. Förundersökningsprotokollet i fråga om ett brott som ska utredas som militärt rättegångsärende ska utan dröjsmål sändas till militärmyndigheterna.

(2 och 3 mom. som i RP)

11 kap.

Särskilda bestämmelser

1 §

Förundersökningsbeslut

Det ska fattas ett skriftligt beslut om att förundersökning inte görs, att den läggs ned med stöd av 3 kap. 9 § 1 mom. eller 10 § och att den avslutas utan att saken överlämnas till (*utesl.*) åklagaren för prövning. Detsamma gäller andra liknande förundersökningsbeslut som kan påverka en parts rättigheter, intressen eller skyldigheter.

(2—4 mom. som i RP)

2 §

(Som i RP)

3 §

Behörighet som biträde

Den som är advokat, (*utesl.*) offentligt rättsbiträde eller *rättegångsbiträde med tillstånd en-*

ligt lagen om rättegångsbiträden med tillstånd (/) är behörig att vara rättegångsombud får vara biträde för en part vid förundersökning.

(2—4 mom. som i RP)

4 §

(Som i RP)

5 §

Yppandeförbud

Om det för någon som är närvarande vid en förundersökning yppas uppgifter som gäller andra än personen själv eller hans eller hennes huvudman och som har samband med undersökningen och som han eller hon inte tidigare har kännedom om, kan undersökningsledaren förbjuda honom eller henne att röja uppgifterna för utomstående medan förundersökningen pågår. Medan åtalsprövning pågår beslutar (*utesl.*) åklagaren om yppandeförbud. Yppandeförbud kan meddelas en parts företrädare och biträde även i det fall att han eller hon inte har närvarit vid undersökningen.

(2—5 mom. som i RP)

6 §

(Som i RP)

7 §

Information om förundersökning

(1—3 mom. som i RP)

Undersökningsledaren och dennes chef samt andra tjänstemän som dessa har utsett har rätt att lämna ut uppgifter om en förundersökning till offentligheten. Även (*utesl.*) åklagaren har rätt att lämna ut uppgifter efter det att förundersökningen har avslutats.

8—11 §

(Som i RP)

12 §(Ny)

Övergångsbestämmelse

De bestämmelser som gäller när denna lag träder i kraft ska tillämpas på förundersökningar som är aktuella när lagen träder i kraft.

Utöver det som bestäms i 1 mom. är den som är behörig att vara målsägandens biträde vid förundersökning enligt de bestämmelser som gällde när denna lag trädde ikraft behörig att vara det i ett år efter det att denna lag har trätt i kraft. Vidare är den som enligt de bestämmelser

som gäller när denna lag träder i kraft är behörig att vara biträde för en part vid förundersökning och som tre månader innan fristen enligt 30 § 3 mom. i lagen om rättegångsbiträden med tillstånd löper ut ansöker om tillstånd enligt den lagen behörig att vara biträde för en part vid förundersökning tills hans eller hennes ansökan har avgjorts och beslutet vunnit laga kraft, om inte ansökan har avgjorts och beslutet vunnit laga kraft senast ett år efter det att den lagen trädde i kraft.

2.

Tvångsmedelslag

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1—5 §
(Som i RP)

2 kap.

Gripande, anhållande och häktning

1—8 §
(Som i RP)

9 §

Anhållningsberättigade tjänstemän

En anhållningsberättigad tjänsteman beslutar om anhållande. Anhållningsberättigade tjänstemän är

(1 och 2 punkten som i RP)

3) chefen och biträdande chefen för gränsbevakningsväsendet, avdelningschefen för gräns- och sjöavdelningen vid staben för gränsbevak-

ningsväsendet, avdelningschefen, biträdande avdelningschefen, överinspektörerna, kriminalöverinspektörerna och kriminalinspektörerna på juridiska avdelningen vid staben för gränsbevakningsväsendet, kommendörerna och biträdande kommendörerna för gränsbevaknings- och sjöbevakningssektionerna, chefen för en gränsbyrå eller sjöbyrå vid en gränsbevaknings- eller sjöbevakningssektion, chefen och biträdande chefen för Helsingfors gränskontrollavdelning vid Finska vikens sjöbevakningssektion, (*utesl.*) och en sådan gränsbevakningsman med minst löjtnants grad som genomgått den utbildning som föreskrivs för undersökningsledare inom gränsbevakningsväsendet och som av chefen för gränsbevakningsväsendet eller chefen för någon av dess förvaltningsenheter har förordnats till undersökningsledare, och

4) (*utesl.*) åklagaren.

(2 mom. som i RP)

10—15 §
(Som i RP)

3 kap.

**Domstolsförfarande i samband med häkt-
ningsärenden**1 §
(Som i RP)

2 §

Rätt att framställa häktningsyrkande

Ett häktningsyrkande framställs under förundersökningen av en anhållningsberättigad tjänsteman. Innan yrkandet framställs ska åklagaren underrättas om yrkandet, och (*utesl.*) åklagaren kan överta avgörandet av frågan om huruvida häktningsyrkande ska framställas. Efter det att saken efter avslutad förundersökning har överförs till åklagaren beslutar han eller hon om framställning av häktningsyrkande. Också den målsägande som yrkat på straff för den dömda får begära att den dömda ska häktas.

(2 mom. som i RP)

17 §

Frigivning av en häktad

(1 mom. som i RP)

Om det inte längre finns förutsättningar för häktning, ska domstolen på framställning av den anhållningsberättigade tjänstemannen *i session i samband med behandlingen av häktningsärendet eller huvudsaken* bestämma att den häktade genast ska frigges. Det ska också bestämmas att den häktade ska frigges, om åtal inte har väckts inom utsatt tid och beslut om förlängd tidsfrist inte har fattats inom den tiden. Varken den häktade eller biträdet behöver kallas till handläggningen av saken.

Den anhållningsberättigade tjänstemannen ska förordna om omedelbar frigivning av den häktade, om det inte längre finns förutsättningar för häktning. Därförinnan ska åklagaren underrättas om detta och åklagaren kan överta beslutanderätten i frågan om frigivning.

19—20 §
(Som i RP)

4 kap.

Begränsning av kontakter1—6 §
(Som i RP)

5 kap.

Reseförbud1—3 §
(Som i RP)

4 §

Myndighet som meddelar reseförbud

Under förundersökningen beslutar en anhållningsberättigad tjänsteman om meddelande av reseförbud. Innan beslutet fattas ska (*utesl.*) åklagaren underrättas, och denne kan överta avgörandet i frågan. Efter det att saken efter slutförd förundersökning har överförs till åklagaren beslutar åklagaren om meddelande av reseförbud. Detta moment gäller också efter det att domstolen har avslagit ett yrkande på hävning av reseförbudet som den som meddelats reseförbud har framställt innan åtal väckts.

(2 och 3 mom. som i RP)

5 §

Beslut om reseförbud

(1 mom. som i RP)

Den som meddelas reseförbud ska ges en kopia av beslutet. Om han eller hon inte har varit närvarande när beslutet meddelades *eller om en kopia av beslutet i övrigt inte kan ges till honom eller henne*, får kopian postas under den adress som han eller hon har uppgett.

6—12 §
(Som i RP)

6 kap.

Kvarstad

1 och 2 §
(Som i RP)

3 §

Tillfällig kvarstad

(1—3 mom. som i RP)

Om (*utesl.*) åklagarens beslut enligt 1 mom. har översänts till en annan medlemsstat i Europeiska unionen som ett frysningssbeslut enligt lagen om verkställighet i Europeiska unionen av frysningssbeslut av egendom eller bevismaterial (540/2005), upphör åtgärden dock att gälla endast i det fall att yrkande på kvarstad inte har framställts hos domstolen inom en vecka från det att åklagaren informerades om verkställigheten av den tillfälliga åtgärden. Myndigheten i den medlemsstat där verkställighet av den tillfälliga åtgärden begärts ska utan dröjsmål av åklagaren underrättas om att åtgärden har upphört att gälla.

9 §

Ändringssökande

Domstolens beslut om kvarstad får överklagas genom särskilda besvär. Besvär hindrar inte att egendom beläggs med kvarstad *eller hålls i kvarstad*, om inte fullföljdsdomstolen bestämmer något annat. När domstolen häver en kvarstad eller en tillfällig kvarstad får den bestämma att kvarstaden ska bestå till dess beslutet har vunnit laga kraft.

10 och 11 §
(Som i RP)

7 kap.

Beslag samt kopiering av handlingar

1 och 2 §
(Som i RP)

3 §

Förbud mot beslag och kopiering när det gäller närstående samt tystnadsplikt och tystnadsrätt

(1 och 2 mom. som i RP)

En handling får dock utan hinder av 2 mom. tas i beslag eller kopieras, om personen med stöd av 17 kap. 23 § 3 mom. i rättegångsbalken kan förpliktas att vittna eller med stöd av 24 § 4 mom. förpliktas att besvara en fråga *och om ett brott enligt 1 mom. undersöks*.

(4 mom. som i RP)

4—8 §
(Som i RP)

9 §

Underrättelse om omhändertagande

Den *hos vilken ett* föremål, egendom eller en handling har omhändertagits för beslag eller kopiering ska utan dröjsmål underrättas om omhändertagandet, om han eller hon inte har varit på plats vid omhändertagandet. *Vid behov ska också andra underrättas om det är fråga om deras föremål, egendom eller handling.* Också mottagaren och avsändaren av ett brev, paket eller någon annan motsvarande försändelse ska underrättas om ett omhändertagande, om deras adresser är kända.

(2 mom. som i RP)

10—14 §
(Som i RP)

15 §

Yrkande att domstol ska besluta om beslag eller kopiering

(1 mom. som i RP)

Ett yrkande enligt 1 mom. som framställts innan åtalet börjar behandlas ska tas upp till behandling inom en vecka från det att yrkandet inkom till domstolen. Angående handläggningen gäller i tillämpliga delar vad som i 3 kap. 1 och 3

§ bestäms om handläggning av häktningssyrkande. Ett beslag eller *frågan om att förvara kopian av en handling* behöver dock inte upptas till ny behandling tidigare än två månader efter föregående behandling. Den som saken gäller ska ges tillfälle att bli hörd. Om personen inte kan nås, får ärendet dock avgöras utan att han eller hon hörs.

16—20 §
(Som i RP)

21 §

Beslut om beslag när en främmande stat har begärt rättslig hjälp

(1 mom. som i RP)

Den myndighet som beslutat om beslaget ska inom en vecka från beslutet föra beslutet till tingsrätten på den ort där beslaget har utförts. Den domstol som beslutar om fastställelsen ska samtidigt utsätta en giltighetstid för beslaget. Om den myndighet som beslutat om beslaget inom giltighetstiden för beslaget framställer en begäran om saken får domstolen förlänga tiden. En domstol som behandlar ärenden enligt 66 § 2 mom. i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen (1286/2003) eller enligt 63 § 2 mom. i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga nordiska länderna (1383/2007) kan också besluta om beslag. (*Utesl.*) Åklagaren ska vid behov underrätta den myndighet som tidigare behandlat beslagsärendet om beslutet om beslag.

8 kap.

Genomsökning

Genomsökning av platser

1 §

Definitioner

(1 och 2 mom. som i RP)

Med *särskild husrannsakan* avses genomsökning av ett sådant utrymme beträffande vilket det finns anledning att anta att genomsökningen kommer att omfatta information som de som avses i 17 kap. 23 § 1 mom. i rättegångsbalken inte får vittna om i rättegång eller som de som avses i 24 § 2 eller 3 mom. i nämnda kapitel får vägra röja och som med stöd av 7 kap. 3 § inte får tas i beslag eller kopieras.

Med *platsgenomsökning* avses genomsökning av andra platser än sådana som avses i 2 eller 3 mom. *trots att de* inte är allmänt tillgängliga eller (*utesl.*) den allmänna tillgängligheten har begränsats eller hindrats vid tidpunkten för genomsökningen, eller genomsökning av ett fordon.

2—4 §
(Som i RP)

5 §

Närvaro vid husrannsakan

(1 mom. som i RP)

Den hos vilken husrannsakan företas eller, om denne inte är närvarande, någon som bor, arbetar eller annars lovligen vistas på platsen ska ges tillfälle att vara närvarande vid genomsökningen och att tillkalla vittne. Tillfälle att vara närvarande behöver inte ges om detta avsevärt fördröjer förrättningen. Om ingen av de nämnda personerna eller ett av dem tillkallat vittne har varit närvarande vid förrättningen, ska den hos vilken genomsökningen företogs utan dröjsmål underrättas om förrättningen och om rätten enligt 6 § att på begäran få en kopia av beslutet om genomsökning och rätten enligt 19 § att få en kopia av protokollet.

(3 och 4 mom. som i RP)

6—13 §
(Som i RP)

14 §

Tillämpliga bestämmelser vid platsgenomsökning

Om platsgenomsökningen gäller platser som inte är allmänt tillgängliga eller den allmänna tillgängligheten har begränsats eller hindrats vid tidpunkten för genomsökningen, ska vid genomsökningen iakttas 5, 6, 13, 16 och 19 § i tillämpliga delar.

15—17 §
(Som i RP)

18 § (Ny)

Domstolsprövning av husrannsakan

På yrkande av den hos vilken husrannsakan har förrättats ska domstolen avgöra om det har funnits förutsättningar för husrannsakan eller om husrannsakan har genomförts på det sätt som 5 eller 6 § kräver. Yrkandet ska framställas inom 30 dagar från det att husrannsakan förrättades eller från den senare tidpunkt då den som framställer yrkandet fick veta att husrannsakan hade förrättats.

Bestämmelserna i 3 kap. 1 och 3 § om handling av häktningssyrkanden gäller i tillämpliga delar i fråga om behandling av yrkanden som gäller husrannsakan. Den som framställer yrkandet och den anhållningsberättigade tjänstemannen ska ges tillfälle att bli hörda.

Domstolsbeslut i ärenden enligt denna paragraf får överklagas.

19 §
(Som 18 § i RP)

Genomsökning av utrustning

20 (19) §

Definition av genomsökning av utrustning

(1 mom. som i RP)

Genomsökning av utrustning får inte gälla förtroliga meddelanden. Bestämmelser om tele-

avlyssning, teleövervakning och teknisk observation i fråga om förtroliga meddelanden finns i 10 kap.

21—27 §
(Som 20—26 § i RP)

28 (27) §

Tillämpning av bestämmelserna om genomsökning av platser

När genomsökning av utrustning företas i samband med genomsökning av platser ska bestämmelserna om genomsökning av platser tillämpas. I övriga fall ska i fråga om närvaro, förfarande, genomsökningsombud, öppnande och undersökning av handlingar samt i fråga om protokoll 5—13 och 19 § iakttas i tillämpliga delar.

29—32 §
(Som 28—31 § i RP)

33 (32) §

Förrättande av genomsökning av personer

En anhållningsberättigad tjänsteman beslutar om genomsökning av personer. En polisman får dock utan beslut av en anhållningsberättigad tjänsteman företa genomsökning för att ta ett sådant föremål i beslag som har kunnat följas eller spåras direkt efter brottet, om omedelbar genomsökning är nödvändig på grund av ärendets brådskande natur eller om det är fråga om kroppsbesiktning som avses i 9 kap. 2 § 1 mom. I fråga om förrättandet gäller i övrigt 6, 13 och 19 § i tillämpliga delar.

(2—4 mom. som i RP)

9 kap.

Tvångsmedel i samband med särskilda undersökningsmetoder

1—4 §
(Som i RP)

10 kap.

Hemliga tvångsmedel*Allmänna bestämmelser*1 och 2 §
(Som i RP)*Teletvångsmedel*

3 §

Teleavlyssning och dess förutsättningar

(1—3 mom. som i RP)

En förutsättning för tillstånd enligt 3 mom. är dessutom att det genom brottet *har eftersträfvats* synnerligen stor vinning och att brottet *har begåtts* särskilt planmässigt.

(5 mom. som i RP)

4 och 5 §
(Som i RP)

6 §

Teleövervakning och dess förutsättningar

(1 mom. som i RP. Utskottets ändringsförslag påverkar inte den svenska texten.)

Förundersökningsmyndigheten kan beviljas tillstånd att utföra teleövervakning av en teleadress eller teleterminalutrustning som en misstänkt innehar eller annars kan antas använda, om personen är skäligen misstänkt för

(1 punkten som i RP)

2) ett brott som begåtts med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning *och för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år,*

(3 och 4 punkten som i RP)

5) förberedelse till ett brott som begås i terroristiskt syfte, *(utesl.)*

6) grovt tullredovisningsbrott, *eller*

7) grovt döljande av olagligt byte. *(Ny 7 punkt)*

(3 mom. som i RP)

7 §
(Som i RP)

8 §

Inhämtande av lägesuppgifter för att nå misstänkta och dömda

Förundersökningsmyndigheten kan beviljas tillstånd att i syfte att nå en misstänkt *inhämta lägesuppgifter om* en teleadress eller teleterminalutrustning som personen i fråga innehar eller annars kan antas använda, om han eller hon är skäligen misstänkt för ett brott som avses i 6 § 2 mom. och det dessutom finns anledning att misstänka att personen håller sig undan eller annars undviker förundersökning eller rättegång. Förundersökningsmyndigheten kan dessutom beviljas tillstånd *att inhämta lägesuppgifterna* i syfte att nå en person som dömts till ovillkorligt fängelsestraff, om det finns anledning att misstänka att denne håller sig undan eller annars undviker verkställighet av straff *och lägesuppgifterna kan antas vara synnerligen viktiga för att personen ska nås.*

9—11 §
(Som i RP)

12 §

Systematisk observation och dess förutsättningar

Med *observation* avses iakttagande av en viss person i hemlighet i syfte att inhämta information. *Vid observation får en kamera eller någon annan motsvarande teknisk anordning trots 24 kap. 6 § i strafflagen användas för att göra eller uppta visuella iakttagelser.*

(2—3 mom. som i RP)

Observation enligt denna paragraf får inte riktas mot utrymmen som används för stadigvarande boende. *Tekniska anordningar får inte användas vid observation eller systematisk observation riktad mot hemfridsskyddade platser enligt 24 kap. 11 § i strafflagen.*

13 §
(Som i RP)

14 §

*Förtäckt inhämtande av information och dess
föresättningar*

(1 och 2 mom. som i RP)

*Förtäckt inhämtande av information är inte
tillåtet i bostäder ens med bostadsinnehavarens
medverkan. (Nytt 3 mom.)*

15—22 §
(Som i RP)

23 §

*Teknisk observation av utrustning samt dess för-
sättningar*

(1 mom. som i RP)

Genom teknisk observation av utrustning får
information om innehållet i ett meddelande eller
om identifieringsuppgifter som avses i 6 § 1
mom. inte inhämtas.

(3 mom. som i RP)

24—27 §
(Som i RP)

28 §

Brottsförbud

(1 mom. som i RP)

Om en polisman som företar en täckoperation
begår en trafikförseelse, en ordningsförseelse el-
ler något annat jämförbart brott för vilket det fö-
reskrivna straffet är ordningsbot, går polisman-
nen fri från straffansvar, om gärningen har varit
nödvändig för att syftet med täckoperationen ska
nås eller för att inhämtandet av information inte
ska avslöjas.

29 och 30 §
(Som i RP)

31 §

Beslut om en täckoperation

Beslut om en täckoperation ska fattas av che-
fen för centralkriminalpolisen *eller* chefen för
skyddspolisen (*utesl.*). Chefen för centralkrimi-
nalpolisen, chefen för skyddspolisen, chefen för
polisinrättningen eller en för uppdraget förord-
nad anställningsberättigad tjänsteman som sär-
skilt utbildats för hemligt inhämtande av infor-
mation ska besluta om täckoperationer som ge-
nomförs uteslutande i datanät.

(2—4 mom. som i RP)

32—34 §
(Som i RP)

35 §

Beslut om bevisprovokation genom köp

Beslut om bevisprovokation genom köp ska
fattas av chefen för centralkriminalpolisen *eller*
chefen för skyddspolisen (*utesl.*). Beslut om be-
visprovokation genom köp som gäller säljanbud
uteslutande till allmänheten får fattas också av
en för uppdraget förordnad anställningsberätti-
gad tjänsteman som särskilt utbildats för hem-
ligt inhämtande av information.

(2 och 3 mom. som i RP)

36—42 §
(Som i RP)

Handläggning av tillståndsärenden i domstol

43 §

Förfarandet i domstol

(1 och 2 mom. som i RP)

Om domstolen har beviljat tillstånd till tele-
avlyssning eller teleövervakning, får den pröva
och avgöra ett ärende som gäller beviljande av
tillstånd i fråga om en ny teledress eller teleter-
minalutrustning utan att den tjänsteman som
framställt yrkandet eller en av denne förordnad
tjänsteman är närvarande, om det har förflutit

mindre än en månad från den muntliga förhandlingen i ett tillståndsärende som gäller *samma misstänkta person och samma misstanke* om brott. Ärendet kan behandlas utan att tjänstemannen är närvarande också om användningen av tvångsmedlet redan har avslutats.

(4—6 mom. som i RP)

44—47 §
(Som i RP)

48 §

Beslut om skyddande

Beslut om registeranteckningar och upprättande av handlingar enligt 47 § 2 mom. ska fattas av chefen för centralkriminalpolisen *eller* chefen för skyddspolisen (*utesl.*).

(2 och 3 mom. som i RP)

49 §
(Som i RP)

50 §

Informationsskyldighet och föreläggande att säkra data

När hemliga tvångsmedel används ska bestämmelserna i 8 kap. 23—26 § om skyldighet för innehavare av informationssystem att lämna uppgifter och om föreläggande att säkra data iakttas.

51 §
(Som i RP)

52 §

Förbud mot avlyssning och observation

Teleavlyssning, *inhämtande av information i stället för teleavlyssning*, teknisk avlyssning och optisk observation får inte riktas mot meddelanden mellan

(1—3 punkten som i RP)

Om utredningen inte gäller ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst sex år, får teleavlyssning, *inhämtande av information i stället för teleavlyssning*, teknisk avlyssning och optisk observation inte heller riktas mot meddelanden mellan

(1—3 mom. som i RP)

Om det under teleavlyssningen, *inhämtandet av information i stället för teleavlyssning*, den tekniska avlyssningen eller den optiska observationen eller vid något annat tillfälle framkommer att det är fråga om ett meddelande som inte får avlyssnas eller observeras, ska åtgärden avbrytas och de upptagningar som fått genom den och anteckningarna om de uppgifter som fått genom den genast utplånas.

De förbud mot avlyssning och observation som avses i denna paragraf gäller dock inte sådana fall där en person som avses i 1 eller 2 mom. är misstänkt för samma brott som den misstänkte eller ett brott som direkt anknyter till det brottet och det också i fråga om denne har fattats beslut om teleavlyssning, *inhämtande av information i stället för teleavlyssning*, teknisk avlyssning eller optisk observation.

53—55 §
(Som i RP)

56 §

Användning av överskottsinformation

Överskottsinformation får användas i samband med utredning av brott, när informationen gäller ett brott för vars utredning det skulle ha fått användas det tvångsmedel genom vilket informationen har fått. *Domstolen ska besluta om användning av överskottsinformation, om överskottsinformationen har fått med hjälp av ett tvångsmedel om vars användning domstolen beslutar.*

(2—4 mom. som i RP)

57 §
(Som i RP)

58 §
Avbrytande av teleavlyssning, teknisk avlyssning och teknisk observation av utrustning
 (1 mom. som i RP)
 (2 mom. utesl.)

59 §
 (Som i RP)

60 §
Underrättelse om användning av hemligt tvångsmedel
 (1 mom. som i RP)
 (2 mom. utesl.)
 (2 mom. som 3 mom. i RP)
På yrkande av en anhållningsberättigad tjänsteman får domstolen besluta att underrättelsen enligt 1 och 2 mom. till den misstänkte får skjutas upp med högst två år åt gången, om det är motiverat för att trygga pågående eller fram-

tida inhämtande av information, trygga statens säkerhet eller skydda liv eller hälsa. Domstolen får besluta att underrättelsen ska utebli, om det är nödvändigt för att trygga statens säkerhet eller skydda liv eller hälsa.

När domstolen överväger att skjuta upp underrättelsen eller att avstå från den i sådana fall som avses i 3 mom. ska domstolen i bedömningen också beakta en parts rätt att på behörigt sätt försvara sig eller annars bevaka sina rättigheter i en rättegång.

(5 mom. som 6 mom. i RP)

61—66 §
 (Som i RP)

11 kap.

Särskilda bestämmelser

1—6 §
 (Som i RP)

4.

Lag

om ändring av häktningsslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i häktningsslagen (768/2005) 1 kap. 1 § 2 mom., 2 kap. 1 § 3 och 4 mom., 8 kap. 1 § 1 mom. och 6 § 1 mom., 9 kap. 1 § 1 mom. och 7 § 1 mom., 10 kap. 16 § 5 mom., 11 kap. 9 § 2 mom. samt 13 kap. 1 § 3 mom., av dem 8 kap. 1 § 1 mom. sådant det lyder i lag 266/2007, som följer:

1 kap.
Allmänna principer för verkställighet av häktning
 1 §
 (Som i RP)

2 kap.
Ankomst till ett fängelse
 1 §
 (Som i RP)

8 kap.	11 kap.
Brevväxling och telefonsamtal	Granskning av fängelselokaler och häktade
1 och 6 § (Som i RP)	9 § <i>Förfarande och protokoll</i>
9 kap.	— — — — —
Besök och andra kontakter utom fängelset	Om kroppsbesiktning utförs av någon som inte hör till hälso- och sjukvårdspersonalen, ska ett vittne vara närvarande. Bestämmelserna i 8 kap. 33 § 3 och 4 mom. i tvångsmedelslagen ska i övrigt iakttas vid utförande av kroppsbesiktning.
1 och 7 § (Som i RP)	— — — — —
10 kap.	
Ordningen och disciplinen i ett fängelse	13 kap.
16 § (Som i RP)	Säkerhetsåtgärder och användning av maktmedel
	1 § (Som i RP)
	<u>Ikraftträdandebestämmelsen</u> (Som i RP)

5.

Lag om ändring av fängelselagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i fängelselagen (767/2005) 1 kap. 11 § 1 mom., 4 kap. 5 § 2 mom., 15 kap. 16 § 4 mom. och 16 kap. 9 § 2 mom., av dem 1 kap. 11 § 1 mom. sådant det lyder i lag /, som följer:

1 kap.	För att utföra ett tjänsteuppdrag har en tjänsteman vid <i>Brottspåföljdsmyndigheten</i> rätt att få handräckning av polisen enligt polislagen (/).
Allmänna bestämmelser om verkställighet av fängelse	— — — — —
11 § <i>Handräckning</i>	

4 kap.	16 kap.
Ankomst till ett fängelse och placering i fängelset	Granskning av fängelselokaler och fångar
5 § (Som i RP)	9 § <i>Förfarande och protokoll</i>
15 kap.	Om kroppsbesiktning utförs av någon som inte hör till hälso- och sjukvårdspersonalen, ska ett vittne vara närvarande. Bestämmelserna i 8 kap. 33 § 3 och 4 mom. i tvångsmedelslagen ska i övrigt iakttas vid utförande av kroppsbesiktning.
Ordningen och disciplinen i ett fängelse	
16 § (Som i RP)	
	Ikraftträdandebestämmelsen (Som i RP)

12.

Lag

om ändring av lagen om verkställighet av böter

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om verkställighet av böter (672/2002) 38 § 1 mom., 41 §, 42 § 1 mom. och 44 § 1 mom., av dem 42 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1407/2009, som följer:

38 och 41 § (Som i RP)	förordna om åtgärder. <i>Tullstyrelsen bestämmer om de verkställighetsåtgärder som avser egendom som dömts förverkad i tullbrottmål.</i>
42 § <i>Bestämmande över egendom som dömts förverkad</i>	44 § (Som i RP)
Polisstyrelsen bestämmer om de verkställighetsåtgärder som avser egendom som dömts förverkad, och den kan ge polisinrättningen rätt att	Ikraftträdandebestämmelsen (Som i RP)

14.

Lag**om ändring av 1 kap. 14 § i lagen om rättegång i brottmål**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om rättegång i brottmål (689/1997) 1 kap. 14 § 1 mom., sådant det lyder i lag /, som följer:

1 kap.

Om åtalsrätt

14 §

En målsägande får själv väcka åtal för ett brott endast om (*utesl.*) åklagaren har beslutat att inte väcka åtal för brottet eller förundersökningsmyndigheten eller åklagaren har beslutat att förundersökning inte ska göras eller att den avbryts eller avslutas. En målsägande får också

väcka åtal om förundersökningsåtgärderna har skjutits upp genom undersökningsledarens beslut. Bestämmelser om målsägandes rätt att väcka åtal för ett brott som begåtts vid skötsel av ett offentligt uppdrag finns i 118 § 3 mom. i grundlagen.

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i RP)

19.

Lag**om ändring av 15 och 23 § i lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om internationell rättshjälp i straffrättsliga ärenden (4/1994) 15 § 1 och 2 mom. samt 23 § 1 mom., av dem 15 § 2 mom. sådant det lyder i lag / och 23 § 1 mom. sådant det lyder i lag 543/2007, som följer:

15 §

Begränsningar i användningen av tvångsmedel

(1 mom. som i RP)

Vad som bestäms i 1 mom. gäller dock inte verkställandet när det gäller penningtvättsbrott av en begäran om rättshjälp i en situation där den person som misstänks för det brott som avses i begäran är delaktig i det brott genom vilket egendom frånhänts någon eller vinning erhållits, och inte heller ett sådant föreläggande att

säkra data som avses i 8 kap. 24 § i tvångsmedelslagen.

23 §

Användning av tvångsmedel för inhämtande av bevis och för säkerställande av verkställigheten av en förverkandepåföljd

På grundval av en begäran om rättshjälp som har framställts av en utländsk myndighet kan för inhämtande av bevis verkställas genomsökning, beslag och förelägganden att säkra data, utföras

teleavlyssning, teleövervakning, systematisk observation, förtäckt inhämtande av information och teknisk observation samt genomföras täckoperationer, bevisprovokationer genom köp och kontrollerade leveranser och upptas signale-

ment, om detta ingår i begäran om rättshjälp eller är nödvändigt för att verkställa begäran.

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i RP)

28.

Lag

om ändring av 7 § i lagen om utredande av dödsorsak

I enlighet med riksdagens beslut

fogas i lagen om utredande av dödsorsak (459/1973) till 7 § ett nytt 3 mom. som följer:

7 §

Polisen ska underrätta (*utesl.*) åklagaren om ett dödsfall som har inträffat när en person har befunnit sig i en förvaringslokal som avses i 2 § 6 punkten i lagen om behandlingen av personer i

förvar hos polisen (841/2006) eller annars frihetsberövad under polisens tillsyn.

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i RP)

33.

Lag

om ändring av 65 § i värnpliktslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i värnpliktslagen (1438/2007) 65 § 2 mom. som följer:

65 §

Undersökning som klarlägger bruk av narkotika

En värnpliktig som tjänstgör kan förordnas till en undersökning oberoende av de förutsättningar som avses i 1 mom., om det finns motiverat skäl att misstänka att han är narkotikapåver-

kad under tjänstgöringen eller är beroende av narkotika. Den som vägrar genomgå undersökning är skyldig att underkasta sig kroppsbesiktning enligt 8 kap. 30 § i tvångsmedelslagen (/).

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i RP)

35.

Lag

om ändring av militära disciplinlagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i militära disciplinlagen (331/1983) 15 och 20 §, 25 § 1 mom., 25 a § 1 mom. samt 28 § 3 mom., sådana de lyder, 15 och 20 § i lag 652/1991, 25 § 1 mom. och 28 § 3 mom. i lag 1259/1988 samt 25 a § 1 mom. i lag 991/1997, som följer:

15, 20 och 25 §
(Som i RP)

25 a §

De krigsmän som enligt 18 § har rätt att verkställa gripande får bestämma att en vid försvarsmakten tjänstgörande förare av ett motordrivet fordon eller den som utför något annat uppdrag som nämns i 23 kap. i strafflagen ska genomgå prov för att konstatera om han möjligen intagit alkohol eller något annat rusmedel. Provet får utföras på den som utför ett köruppdrag eller nå-

got annat uppdrag som nämns i 23 kap. i strafflagen eller den som är i färd med att påbörja ett sådant uppdrag. Den som vägrar genomgå provet är skyldig att underkasta sig kroppsbesiktning enligt 8 kap. 30 § i tvångsmedelslagen.

28 §
(Som i RP)

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i RP)

52.

Lag

om ändring av 17 § i lagen om yttrandefrihet i masskommunikation

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om yttrandefrihet i masskommunikation (460/2003) 17 § 1 och 4 mom. som följer:

17 §

Utlämnande av ett nätmeddelandes identifieringsuppgifter

På yrkande av en tjänsteman som är anhållningsberättigad enligt 2 kap. 9 § 1 punkten

tvångsmedelslagen (/), en (*utesl.*) åklagare eller en målsägande, kan en domstol ålägga administratören av en sändare, server eller någon annan sådan anordning att till den som framställt yrkandet lämna ut de identifieringsuppgifter som behövs för utredande av vem som är av-

sändare av ett nätmeddelande, om det föreligger sannolika skäl att misstänka att innehållet i meddelandet är sådant att det är straffbart att göra det tillgängligt för allmänheten. Domstolen får förordna att identifieringsuppgifterna ska lämnas ut till målsäganden först när målsäganden själv får väcka åtal för brottet. Yrkandet ska framställas vid tingsrätten på administratörens hemort eller vid Helsingfors tingsrätt inom tre månader efter

att det meddelande som yrkandet gäller publicerades. Domstolen kan förena utlämningsåläggandet med vite.

— — — — —
(4 mom. som i RP)

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i RP)

54.

Lag

om ändring av 35 § i lagen om radiofrekvenser och teleutrustningar

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om radiofrekvenser och teleutrustningar (1015/2001) 35 § 2 mom., sådant det lyder i lag 399/2003, som följer:

35 §

Handräckning

— — — — —
Om det finns vägande skäl att misstänka att ett brott som avses i 38 kap. 7 § i strafflagen eller i 39 § 1 mom. 2 eller 3 punkten i denna lag har begåtts på en plats som omfattas av hemfriden, får utan hinder av 8 kap. 2 § 1 mom., 4 § och

31 § 1 mom. i tvångsmedelslagen (/) allmän husrannsakan eller platsgenomsökning samt kroppsvisitation företas för eftersökning av lagstridiga radioanläggningar eller teleterminalutrustningar eller för utredning av brott.

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i RP)

61.

Lag

om ändring av 50 och 50 a § i lagen om privata säkerhetstjänster

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om privata säkerhetstjänster (282/2002) 50 § 2 mom. och 50 a §, av dem 50 a § sådan den lyder i lag 105/2007, som följer:

50 §

Tillfälligt återkallande av godkännande som väktare eller som utförare av säkerhetsskyddsuppgifter

Om ett godkännande som väktare eller som utförare av säkerhetsskyddsuppgifter har återkallats eller om det finns förutsättningar att tillfälligt återkalla ett godkännande, kan en polisman omhänderta väktarkortet eller kortet för utförare av säkerhetsskyddsuppgifter för att överlämna det till en polisman som tillhör befälet, varefter denne inom 14 dagar ska besluta om godkännandet ska återkallas tillfälligt. En polis-

man kan omhänderta ett väktarkort eller ett kort för utförare av säkerhetsskyddsuppgifter även då godkännandet som väktare eller som utförare av säkerhetsskyddsuppgifter har återkallats. Utan hinder av vad som bestäms i 8 kap. 31 § i tvångsmedelslagen (/) kan kroppsvisitation förrättas för frantagande av ett väktarkort eller ett kort för utförare av säkerhetsskyddsuppgifter.

50 a §
(Som i RP)

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i RP)

62.

Lag

om ändring av 7 och 8 § i lagen om förbud mot anordningar som försvårar trafikövervakningen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om förbud mot anordningar som försvårar trafikövervakningen (546/1998) 7 och 8 § som följer:

7 §
(Som i RP)

8 §
Kroppsvisitation

Om det finns synnerligen sannolika skäl att misstänka att en i 3 § 1 punkten avsedd detektor-

förseelse har begåtts, kan det motordrivna fordonets förare och passagerare underkastas kroppsvisitation som avses i tvångsmedelslagen, utan hinder av 8 kap. 31 § 1 mom. i tvångsmedelslagen.

Ikraftträdandebestämmelsen
(Som i RP)

Utskottets nya lagförslag

67.

Lag

om ändring av 5 kap. i tvångsmedelslagen

*I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 5 kap. tvångsmedelslagen (450/1987) en ny 7 a § som följer:*

5 kap.

**Husrannsakan samt kroppsvisitation och
kroppsbesiktning**

7 a §

Domstolsprövning av husrannsakan

På yrkande av den hos vilken husrannsakan har förrättats ska domstolen avgöra om det har funnits förutsättningar för husrannsakan eller om husrannsakan har genomförts på det sätt som 4 eller 5 § kräver. Yrkandet ska framställas inom 30 dagar från det att husrannsakan förrättades eller från den senare tidpunkt då den som fram-

ställer yrkandet fick veta att husrannsakan hade förrättats.

Bestämmelserna i 1 kap. 9 och 12 § om behandling av häktningsyrkanden gäller i tillämpliga delar i fråga om behandling av yrkanden som gäller husrannsakan. Den som framställer yrkandet och den anhållningsberättigade tjänstemannen ska ges tillfälle att bli hörda.

Domstolsbeslut i ärenden enligt denna paragraf får överklagas.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Denna lag tillämpas på husrannsakan som förrättas efter det att denna lag trädde i kraft.

Utskottets förslag till uttalanden

1. *Riksdagen förutsätter att regeringen utreder om det utöver dagens system för att övervaka användningen av hemliga tvångsmedel bör inrättas ett expertorgan för att övervaka förundersöknings-*

myndigheternas verksamhet och användningen av tvångsmedel.

2. *Riksdagen förutsätter att regeringen utreder och överväger om besluten om hemliga metoder för att inhämta information bör ingå i domstolarnas behörighet.*

LaUB 44/2010 rd — RP 222/2010 rd

Helsingfors den 9 mars 2011

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Janina Andersson /gröna
vordf. Anna-Maja Henriksson /sv
medl. Esko Ahonen /cent
Kalle Jokinen /saml
Oiva Kaltiokumpu /cent
Ilkka Kantola /sd
Sampsa Kataja /saml
Krista Kiuru /sd
Jari Larikka /saml

Outi Mäkelä /saml
Raimo Piirainen /sd
Pirkko Ruohonen-Lerner /saf
Tero Rönni /sd
Mauri Salo /cent
Kari Uotila /vänst
Mirja Vehkaperä /cent
Lasse Virén /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Minna-Liisa Rinne.

RESERVATION

Motivering

Revideringen av förundersökningslagen, tvångsmedelslagen och polislagen är resultatet av ett omfattande beredningsarbete. Förundersöknings- och tvångsmedelslagen kom till 1987 innan vi fick var reform av de grundläggande fri- och rättigheterna och Finland tillträdde Europa-konventionen. Båda lagarna har reviderats ett antal gånger under årens lopp, men en genomgripande reform behövs för att regleringen ska vara konsekvent. Dessutom är det nödvändigt att ta större hänsyn till vilka effekter de grundläggande fri- och rättigheterna har på tillämpningsområdet för de båda lagarna. Men reformen innehåller en del punkter som kräver preciseringar framför allt beträffande rättsmedlen vid husrannsakan, om man ser till de grundläggande fri- och rättigheterna. Dessutom har det lyfts fram att förundersökningsmyndigheterna och åklagaren måste samarbeta effektivare för att förbättra rättssäkerheten

Samarbete mellan förundersökningsmyndigheterna och åklagaren

Samarbetet mellan förundersökningsmyndigheterna och åklagaren bygger på lagbestämmelser som förpliktar förundersökningsmyndigheterna att hålla åklagaren informerad i behövlig omfattning om hur förundersökningen fortskrider. De förpliktar också åklagaren att engagera sig i styrningen av förundersökningen. Grundlagsutskottet tar upp frågan om den långa väntetiden på rättegång och påpekar att samarbetet mellan förundersökningsmyndigheterna och åklagaren måste förbättras ytterligare, särskilt i stora och svåra ekonomiska brottmål och frågor kring ekonomisk brottslighet. Därför föreslår vi att 10 kp. 1 § 3 mom. i förundersökningslagen får mer exakta och förpliktande bestämmelser om att förundersökningsmyndigheten och åklagaren ska samarbeta kring den avslutande utsagan om förundersökningen.

Beslut om husrannsakan samt rättmedel

För att skyddet för hemfriden enligt 10 § i grundöagen på ett godtagbart sätt ska kunna samordnas med bestämmelserna om allmän husrannsakan (8 kap. 15, 17—19 §) i förundersökningslagen måste det enligt lag vara domstolen som beslutar om allmän husrannsakan. Dessutom bör det föreskrivas att det är domstolen som beslutar om särskild husrannsakan och förordnar om genomsökningsombud. Detta är motiverat med avseende på rättspraxis på Europadomstolen. Hemfridsskyddade platser är bostäder, semesterbostäder och andra lokaler avsedda för boende, till exempel hotellrum, tält, husvagnar och husbåtar. Detsamma gäller trappuppgångar till bostadshus och gårdar som är de boendes privatområde inklusive byggnader i omedelbar närhet. Enligt förslaget ska det vara en anställningsberättigad tjänsteman som får besluta om platsgenomsökning. I brådskande fall, till exempel för att få fast någon som flyr, ska polisen kunna besluta om husrannsakan.

Dessutom bör tvångsmedelslagen innehålla rätten att låta en domstol tolka beslutet om husrannsakan och överlag bestämmelser om överklagande av ett beslut om husrannsakan. Europadomstolen kräver att lagligheten i husrannsakan åtminstone i efterhand måste kunna hänskjutas till domstol för bedömning. Vid husrannsakan görs det inte alltid beslag så rättsmedlen vid beslag täcker inte in husrannsakan. lagligheten i husrannsakan bör kunna behandlas i ett särskilt förfarande och utan att det alltid krävs att skadeståndsklagen anföras.

I betänkandet säger lagutskottet bara att rättsmedlen lägger på den minimnivå som grundlagsutskottet kräver. Men grundlagsutskottet anser det nödvändigt att vidta åtgärder för att beslut om allmän husrannsakan som regel ska föras över på någon annan än förundersökningsmyndigheten (GrUU 66/2010 rd). Vi föreslår att rättsmedlen i förväg och i efterhand vid husrannsakan ska införas vid den här genomgripande revideringen av förundersökningslagen och tvångsmedelslagen.

Myndighet som övervakar förundersökningsmyndigheterna och användningen av tvångsmedel

Grundlagsutskottet upprepar sin ståndpunkt att det måste undersökas vilka konsekvenser i synnerhet hemliga tvångsmedel har för den enskildes och samhällets säkerhet och att man bör överväga att införa nya rättssäkerhets- och övervakningssystem. Vidare anser grundlagsutskottet att det hör till de högsta laglighetsövervakarna att utöva tillsyn över verksamheterna (GrUU 8/1994 rd). Grundlagsutskottet föreslår också att lagutskottet allvarligt ska överväga att komma med ett uttalande om att statsrådet ska vidta åtgärder för inrätta ett expertorgan för att övervaka förundersökningsmyndigheterna och använd-

ningen av tvångsmedel (GrUU 66/2010 rd). Men det finns inget sådant uttalande i betänkandet. I likhet med grundlagsutskottet anser vi att det inte kan betraktas som ett behörigt kontroll- och styrmedel att regeringen årligen lämnar en särskild berättelse om användningen av tvångsmedel till riksdagen.

Förslag

Vi föreslår

att lagförslagen 3—67 godkänns enligt utskottets betänkande och

*att lagförslag 1 och 2 godkänns med ändringar (**Reservationens ändringsförslag**)*

Reservationens ändringsförslag

1.

Förundersökningslag

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1—9 kap.
(Som i LaUB)

10 kap.

Förundersökningshandlingars offentlighet

1 §

Avslutande utsaga

(1 och 2 mom. som i RP)

Undersökningsledaren beslutar om begäran om en avslutande utsaga och om de åtgärder som

den eventuellt förutsätter. *När avslutande utsaga övervägs ska åklagaren höras om det är nödvändigt att begära avslutande utsaga och vad den ska innehålla. Utsagan ska lämnas till åklagaren som ska bedöma om förundersökningsåtgärderna räcker till.*

2—4 §
(Som i LaUB)

11 kap.
(Som i LaUB)

2.

Tvångsmedelslag

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1—7 kap.
(Som i LaUB)

8 kap.

Genomsökning

Genomsökning av platser

1—14 §
(Som i LaUB)

15 §

Beslutsfattande vid genomsökning av platser

En anhållningsberättigad tjänsteman beslutar om (*utesl.*) platsgenomsökning. Domstolen beslutar om *allmän* husrannsakan och förordnande av ett genomsökningsombud.

(Ändringen påverkar inte den svenska lagtexten.)

En anhållningsberättigad tjänsteman får besluta om allmän husrannsakan och en polisman om platsgenomsökning och allmän husrannsakan utan beslut av allmän åklagare eller domstol för att söka efter en person eller ta ett sådant föremål i beslag som har kunnat följas eller spåras direkt efter brottet eller när det är nödvändigt på grund av sakens brådskande natur.

16 §
(Som i LaUB)

17 §

Domstolsbehandling som gäller allmän husrannsakan och särskild husrannsakan

Beslut om *allmän och särskild* husrannsakan fattas av den domstol som är behörig att behand-

la åtal i saken. Innan åtal väcks får också den tingsrätt inom vars domkrets den plats som genomsökningen gäller är belägen besluta om genomsökning. Vid behandlingen är tingsrätten beslutför även när den består av ordföranden ensam.

Yrkande som gäller *allmän och särskild* husrannsakan framställs av en anhållningsberättigad tjänsteman. Yrkandet ska utan dröjsmål upp-
tas till domstolsbehandling i närvaro av den som framställt yrkandet eller en av denne förordnad tjänsteman som är insatt i ärendet. Behandlingen kan också ske med hjälp av videokonferens eller någon annan lämplig teknisk dataöverföring där de som deltar i behandlingen har sådan kontakt att de kan tala med och se varandra. Ärendet avgörs utan att den person hos vilken *allmän* husrannsakan ska företas blir hörd.

(3 mom. *utesl.*)

18 §

Domstolsprövning av husrannsakan

På yrkande av *den som saken* gäller ska domstolen besluta om *det har funnits lagliga grunder för det beslut om genomsökning som den anhållningsberättigade tjänstemannen har fattat.*

För behandling i domstol gäller i tillämpliga delar det som 7 kap. 15 och 22 § i denna lag föreskriver om beslag.

(3 mom. *utesl.*)

19 § (Ny)

Ändringssökande

Ett beslut om allmän husrannsakan och särskild husrannsakan får överklagas genom särskilda besvär. Besvär är inget hinder för att genomföra husrannsakan.

En anhållningsberättigas tjänsteman får utan frist anförda klagan över beslutet. Klagan ska behandlas skyndsamt.

20 §
(Som 19 § i LaUB)

Genomsökning av utrustning

21 §
(Som 20 § i LaUB)

22—34 §
(Som 21—33 § i LaUB)

Helsingfors den 10 mars 2011

Tero Rönni /sd
Kari Uotila /vänst